

Redogörelse

1977/78: 21

**Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående rådets
tjugosjätte session**

1978-04-14

Till riksdagen

Nordiska rådet höll sin tjugosjätte session den 18—22 februari 1978 i Oslo. 15 rekommendationer till Nordiska ministerrådet antogs rörande samarbetet på de kulturella, social- och miljöpolitiska, trafikala och ekonomiska områdena. Vidare godkändes yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet samt över ett ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådet.

Nordiska rådets svenska delegation får överlämna bifogade berättelse angående rådets tjugosjätte session jämte bilaga innehållande texten till de antagna rekommendationerna och yttrandena.

För Nordiska rådets svenska delegation
OLOF PALME

/ Christer Jacobson

Innehållsförteckning

1 Organisation m. m.	3
2 Behandlade saker	4
2.1 Generaldebatten	5
2.2 Saker förberedda av juridiska utskottet	10
2.3 Saker förberedda av kulturutskottet	14
2.4 Saker förberedda av social- och miljöutskottet	20
2.5 Saker förberedda av trafikutskottet	30
2.6 Saker förberedda av ekonomiska utskottet	34
3 Litteratur- och musikpriset	39
 <i>Bilaga</i> Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 26:e session	 40

Berättelse

från Nordiska rådets svenska delegation angående rådets tjugosjätte session i Oslo den 18—22 februari 1978

1 Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*: statsminister Fälldin, statsråden Antonsson, Bohman, Burénstam Linder, Dahlgren, Johansson, Mundebo, Olsson, Romanus, Söder, Turesson, Wikström och Asling

och följande *valda medlemmar*: Erik Adamsson, Eric Carlsson, Kjell-Olof Feldt, Allan Hernelius, Doris Håvik som ersättare för Anna-Greta Skantz, Knut Johansson, Bertil Jonasson, Grethe Lundblad som ersättare för Paul Jansson, Sven Mellqvist, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Olof Palme, Rolf Sellgren, Ingrid Sundberg, Per Olof Sundman, Lars Werner, Håkan Winberg och Rolf Wirtén.

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen: Ulla Ekelund, Karl-Erik Häll, Tyra Johansson, Eivor Marklund, Ove Nordstrandh, Gabriel Romanus och Bengt Wiklund.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge, samt till vice presidenter fhv. minister Nathalie Lind, Danmark, riksdagsman V. J. Sukselainen, Finland, altingsmand Jón Skaftason, Island, och riksdagsledamot Olof Palme, Sverige.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott: juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, social- och miljöutskottet med 13 medlemmar, trafikutskottet med 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

Juridiska utskottet: Erik Adamsson, Lars Werner och Håkan Winberg.

Kulturutskottet: Sture Palm, Olof Palme, Ingrid Sundberg och Per Olof Sundman (utskottets vice ordförande).

Social- och miljöutskottet: Paul Jansson, Bertil Jonasson och Anna-Greta Skantz.

Trafikutskottet: Eric Carlsson, Sven Mellqvist och Rolf Sellgren.

Ekonomiska utskottet: Kjell-Olof Feldt (utskottets ordförande), Knut Johansson, Allan Hernelius, Jan-Ivan Nilsson och Rolf Wirtén.

Val företogs till Nordiska rådets *informationskommitté*. Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar omvaldes Sture Palm (utskottets vice ordförande) och Per Olof Sundman.

Val företogs till Nordiska rådets *budgetkommitté*. Kommittén består

av tio medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Kjell-Olof Feldt (kommitténs ordförande) och Håkan Winberg.

Val företogs av medlemmar och suppleanter i *Nordiska kulturfondens styrelse* för åren 1979—1980. Till svensk medlem utsågs Gunnar Richardson med Bengt Wiklund som suppleant.

Vidare företogs val till ett särskilt utskott med uppgift att granska *Nordiska kulturfondens förvaltning*. Till svensk medlem i utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, utsågs Sture Palm med Eric Carlsson som suppleant.

2 Behandlade saker

Saklistan för tjugosjätte sessionen (enligt terminologin i rådets arbetsordning benämns ärendena saker) upptog 19 medlemsförslag (A-saker), 4 ministerrådsförslag (B-saker), 5 berättelser från nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 49 meddelanden från ministerrådet och regeringarna (D-saker).

Beträffande 16 av A-sakerna, alla B-saker, 4 C-saker samt 43 D-saker förelåg av respektive utskott före sessionen utarbetade och justerade betänkanden. Dessa saker kunde omedelbart behandlas av rådets plenarförsamling. Beträffande 2 A-saker, 1 C-sak och 6 D-saker, som ej färdigbehandlats inom utskotten före sessionen men upptagits på saklistan, avgavs betänkanden under sessionen. En A-sak återförvisades till utskottet för fortsatt behandling. I rådet var dessutom anhängiga 12 A-saker, vilkas behandling i utskotten fortsätter.

Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 8 frågor (E-saker), varav 5 ställts i anslutning till D-saker. Behandlingen av meddelandena fortsätter i respektive utskott.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session.

Tillsammans med Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet och ett ministerrådsförslag om program för nordiska ministerrådet utgjorde ovan nämnda rapport underlag för en allmän debatt i rådet, den s. k. generaldebatten. Beträffande denna hänvisas till avsnitt 2.1. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Beträffande ministerrådets berättelse och ministerrådsförslaget se avsnitt 2.2.

15 rekommendationer och 10 yttranden till Nordiska ministerrådet respektive de nordiska ländernas regeringar antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande inte annat anges för den rekommendation respektive yttrande, varom är fråga, har samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen eller yttrandet.

Rekommendationerna och yttrandena kommer att överlämnas till Nordiska ministerrådet i maj 1978.

Under avsnitt 2.2 lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna, innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

2.1 Generaldebatten

I generaldebatten, som fördes med utgångspunkt från Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet, rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet sedan 25:e sessionen och ministerrådsförslaget om program för Nordiska ministerrådet, deltog vid årets session 74 talare. Antalet talare och inlägg var betydligt fler än under tidigare år.

Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten statsminister Fälldin samt statsråden Antonsson, Turesson, Wikström och Åsling. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av Kjell-Olof Feldt, Allan Hernelius, Knut Johansson, Bertil Jonasson, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Olof Palme och Lars Werner.

Två ämnen kom att dominera generaldebatten, nämligen den ekonomiska krisen i de nordiska länderna och projektet om en nordisk TV-satellit, Nordsat.

Flera talare underströk behovet av speciella nordiska insatser för att bemästra de ekonomiska problemen. Bl. a. framfördes tankar på ett valutapolitiskt samarbete såsom det konkretiserats i ett socialdemokratiskt medlemsförslag.

Statsminister Fälldin uppehöll sig i sitt anförande vid den ekonomiska krissituationen och berörde särskilt den höga arbetslösheten i de avancerade industriländerna. Statsministern uttalade sin oro för att en spिरande protektionism hade noterats under senare tid. För små länder med starkt utrikeshandelsberoende — såsom de nordiska — var det angeläget att med alla medel slå vakt om de landvinningar som gjorts till förmån för frihandeln. Statsministern välkomnade det samråd i konkurrensfrågor som inletts mellan de nordiska industriministerna. Statsministern ansåg det också angeläget att de nordiska länderna tillsammans övervägde ländernas mera långsiktiga roll i världsekonomin. Sådana överväganden borde grundas på en ingående analys av ländernas samlade tekniska kompetens gentemot omvärlden.

Statsrådet Antonsson, den svenske samarbetsministern, kommenterade i sitt inlägg hushållningen med naturresurser och råvaror i ett nordiskt perspektiv och möjligheten att genom nordiskt samarbete hejda ett oacceptabelt resursslöseri. Härvid hänvisades till den nordiska råvaru- och resursutredningen. Utvecklingen av alternativa energikällor berördes också av statsrådet, som ansåg att de nordiska länderna gemensamt

borde utarbeta en beredskapsplan för att stå väl rustade att möta den efterfrågan på energi som kommer att finnas, när de energikällor som nu används börjar sina eller helt tagit slut.

Statsrådet Antonsson uppehöll sig också vid ministerrådsförslaget om program för Nordiska ministerrådet, benämnt "Människan och resurserna i Norden". Statsrådet fann det unikt att fem självständiga nationer samlade sig kring ett gemensamt samarbetsprogram på ett så stort antal viktiga samhällsområden som det här var fråga om. Programmet borde kunna utgöra utgångspunkten för ett mera framtidsinriktat, mera konkret utformat handlingsprogram för det nordiska samarbetet.

Statsrådet Turesson bemötte ett kritiskt inlägg av en representant för Framstegspartiet i Danmark rörande SAS. Statsrådet framhöll, att SAS från svensk sida anses vara det kanske främsta exemplet på en framgångsrik samverkan mellan de skandinaviska länderna.

Statsrådet Wikström berörde i sitt inlägg, som framför allt gällde TV-frågan och för vilket redovisas här nedan, även frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män och kommenterade härvid det av ministerrådet utarbetade förslaget till ett nordiskt handlingsprogram för jämställdhet. Statsrådet ansåg det tillfredsställande att jämställdhetsfrågorna i och med detta handlingsprogram förts in som ett centralt område i det nordiska samarbetet.

Statsrådet Åsling uppehöll sig vid den ekonomiska krissituationen och lämnade en redovisning för det branschriktade stöd som i Sverige gavs till svenska företag och som syftade till omstrukturering som en följd av ändrad situation på marknaden. Statsrådet Åsling uttalade också sin oro över de tendenser till protektionism och införande av olika slag av handelshinder, som fanns i världen, eftersom Sverige av princip var utpräglat frihandelsvänligt. Ministerrådet hade nyligen beslutat tillsätta en utredning om konkurrensförhållandena i de nordiska länderna i internationellt perspektiv. Liksom statsminister Fälldin välkomnade statsrådet Åsling denna utredning, som ansågs väsentligen kunna bidra till ökad kunskap och förbättrad information om de viktiga industripolitiska problemen, som berör alla nordiska länder.

Olof Palme, som inledde generaldebatten, noterade med tillfredsställelse att det nordiska samarbetet fått en mera konkret inriktning under de senaste åren genom att handlingsprogram framlagts på en rad betydelsefulla områden. Vid denna session förelåg tre nya ministerrådsförslag, avseende miljövården, turismen och jämställdhet mellan kvinnor och män. Olof Palme var dock kritisk mot jämställdhetsprogrammet som han ansåg utgöra "ett något blekt och könlöst dokument".

Den ekonomiska krisens verkningar för de nordiska länderna och det nordiska samarbetet utgjorde huvudtema i Olof Palmes inlägg. Farhågor uttalades för en gradvis framväxande protektionism i Norden. Den ekonomiska krisen skapade enligt Olof Palme en ny utgångspunkt för det

nordiska samarbetet. Det var viktigt att ta fasta på de förslag till nya samarbetsprojekt på det ekonomiska området som förts fram under senare tid. Härvid hänvisades till statsminister Nordlis förslag om en gemensam nordisk analys av krisens orsaker och till ett socialdemokratiskt medlemsförslag om samarbete på valutaområdet. Båda förslagen avsåg att med gemensamma åtgärder skydda de nordiska länderna mot alltför stora påfrestningar från omvärlden. Vidare hänvisades till industripolitiken som ett område för ökat ekonomiskt samarbete. Olof Palme ifrågasatte om inte de betydande omställningsproblem som länderna står inför bättre kunde bemästras genom gemensamt utnyttjande av resurserna, genom att så långt möjligt se Norden som en industriell enhet och försöka skapa en nordisk industripolitik.

Kjell-Olof Feldt redovisade inledningsvis i sin egenskap av ekonomiska utskottets ordförande utskottets synpunkter på ministerrådsförslaget om program för Nordiska ministerrådet. Programmets förtjänst låg däri att det sammanfattade det nordiska samarbetssträvandets mål och medel över hela det stora fält som dessa strävanden numera omfattar. Däremot ansåg utskottet att de framtida arbetsuppgifterna ägnats alltför ringa uppmärksamhet och att programmet var alltför blygsamt, såvitt gällde samarbetet på det ekonomiska området. Programmet kunde också tolkas som om ministerrådet var helt omedvetet om de problem de nordiska länderna stod inför: den ekonomiska stagnationen, de utbredda strukturproblemen i våra industrier, den tilltagande protektionismen i omvärlden och oron på valutamarknaderna, som lett till en serie devalveringar också i de nordiska länderna. Kjell-Olof Feldt kom härvid in på det valutapolitiska samarbetet, som ansågs utgöra grundvalen för ekonomiskt samarbete i Norden, och presenterade innehållet i ett medlemsförslag som väckts från socialdemokratiskt håll på detta område.

Kjell-Olof Feldt framhöll även behovet av en realistisk värdering av de strukturella förändringarna i världshandeln och dess konsekvenser för de nordiska länderna, en undersökning som lämpligen kunde göras inom ramen för den av statsminister Nordli föreslagna kritiska analysen av Nordens ekonomiska läge.

Även *Allan Hernelius* uppehöll sig vid den ekonomiska situationen i de nordiska länderna och den omfattande arbetslösheten. Allan Hernelius underströk särskilt de synnerligen allvarliga problemen i anslutning till ungdomsarbetslösheten, som hade avgörande betydelse inte minst för demokratins ställning i länderna. Allan Hernelius försvarade också den svenska devalveringen, vars resultat bedömdes som hittills ganska goda vad gällde framför allt länder utanför Norden.

Allan Hernelius noterade att de ekonomiska problemen dominerade denna session men ansåg att eftersom avspänningssträvandena inte fortsätter i önskvärd omfattning — härvid hänvisades till Belgradkonferen-

sen — hade det funnits anledning att även under denna session behandla säkerhetsproblemen. Slutligen berörde Allan Hernelius den nordiska TV-satelliten. Kostnaderna för TV-satelliten ansågs väga mindre tungt än det omätliga värdet av det rika kulturutbud som kunde ges genom en nordisk TV-satellit.

Knut Johansson uppehöll sig liksom Kjell-Olof Feldt vid ministerrådsförslaget om program för Nordiska ministerrådet. Han uttalade sin tillfredsställelse över att man i programmet särskilt poängterat möjligheterna för ökat nordiskt byggande. Industrifondens arbete berördes också av Knut Johansson, som ansåg att fonden hade en viktig uppgift att fylla på det teknologiska och industriella samarbetets område. En effektiviserad information om fondens verksamhet ansågs nödvändig. I anförandet berördes också Föreningarna Nordens Förbunds handlingsprogram och dess förslag om ett gemensamt nordiskt konjunkturråd eller konjunkturorgan. Huvuduppgifterna för ett sådant konjunkturorgan skulle sammanfalla med de önskemål som framställts från rådets sida såvitt gäller ett nordiskt arbetsmarknadsinstitut, ett förslag som väckts från socialdemokratiskt håll.

De nordiska ländernas ekonomiska situation berördes också av *Jan-Ivan Nilsson*, som ansåg att ett utökat samråd mellan de nordiska länderna beträffande den ekonomiska politiken borde komma till stånd. Härvid borde eftersträvas att förhandlingarna om industri- och energisamarbetet så snart som möjligt ledde till konkreta resultat. Jan-Ivan Nilsson kom även in på den nordiska arbetsmarknaden och noterade att rätten och möjligheten till arbete sedan gammalt var ett av de övergripande målen för såväl nationell som nordisk politik. Befolkningsströmningarna mellan länderna, framför allt Finland och Sverige, hade dock medfört vissa problem. Den rörelsefrihet som människorna i Norden hade upplevt som en realitet i snart en mansålder kunde inte begränsas. Arbetskraftsrörelserna måste balanseras med andra samarbetsformer såsom bl. a. ökade informationsinsatser i respektive länder, ansåg Jan-Ivan Nilsson.

Bertil Jonasson bemötte i generaldebatten ett kritiskt inlägg från dansk sida rörande det branschriktade företagsstödet i Sverige. Bertil Jonasson hänvisade till statsrådet Åslings tidigare inlägg och underströk att denna form av stöd syftade till omstruktureringar av olika branscher och inte skulle uppfattas som någon form av subvention.

Som inledningsvis nämnts kom det nordiska TV-samarbetet och då framför allt Nordsat att bli en framträdande fråga under rådets session.

Statsråden Turesson och Wikström liksom Allan Hernelius tillhörde förespråkarna för en nordisk TV-satellit. För Allan Hernelius synpunkter har redovisats här ovan.

Statsrådet Turesson berörde Nordsat framför allt ur kostnadsaspekt och från teknisk synpunkt. Flera tämligen säkra förutsättningar för ett

ställningstagande fanns nu. Statsrådet Turesson ansåg det vara en stor framgång för nordisk ingenjörsvetenskap och industri om Nordsatprojektet kunde realiseras som ett av de första i sitt slag. Det vore ett tillskott till den kulturpolitiska debatten som kanske hittills något försummat det viktiga tekniska kulturområdet.

Statsrådet Wikström framhöll att Nordsat borde diskuteras mot bakgrund av den nordiska samarbetstanken och betonade härvid styrkan och betydelsen av nordisk samverkan. Det ansågs beklagligt att de positiva möjligheter som satellittekniken innebar inte fått större utrymme i debatten. En nordisk satellit kunde bli en viktig länk i ett nordiskt kulturellt försvarsförbund. Flera goda skäl talade för ett fortsatt nordiskt utredningsarbete om TV-samarbete via satellit.

Statsrådet Antonsson, Sture Palm och Lars Werner uttalade en viss tveksamhet inför frågan om en gemensam nordisk TV-satellit.

Statsrådet Antonsson fann att många skäl talade för ett fortsatt utredningsarbete, inte minst med tanke på de kostnader som var förenade med införandet av en TV-satellit. En utredning om en ökad samnordisk programproduktion och utbyte av dokumentärt material borde noga prövas parallellt med möjligheterna att ta in åtta televisionskanaler över en nordisk TV-satellit.

Sture Palm ansåg att det fortfarande fanns många frågor som inte blivit besvarade. Det var angeläget att få vetenskapligt belyst de sociala och kulturella effekter som ett starkt ökat TV-utbud skulle få för den enskilde och samhället. Kulturutskottets betänkande, som förelagts sessionen, var en kompromissprodukt. Förslaget innebar att fler utredningar måste genomföras för att få de kulturpolitiska aspekterna bättre belysta. Härigenom gavs en plattform för en debatt om den framtida kulturpolitiken i hela Norden, vilket enligt Sture Palm var viktigt. Satellitfrågan fick inte ses som endast en distributionsfråga utan i ännu högre grad som en fråga om att producera ett bättre kulturutbud. En analys borde företagas rörande medborgarnas behov av ett mycket kraftigt ökat TV-utbud i Norden.

Lars Werner betecknade Nordsat som den viktigaste nordiska kulturpolitiska frågan på många år. Lars Werner menade att det fanns större anledning att satsa pengarna på bättre inhemska program i alla de nordiska länderna och att byta dessa program i en utökad Nordvision än att satsa på Nordsat. Först och främst borde invandrarna ges bättre service i form av program på deras språk om uppehållslandet. Därför borde man i stället för att utreda frågan om Nordsat utreda frågan om en länk för det finska programmet i Sverige. De tre huvudskäl som åberopats för satellitprojektet, nämligen att stärka den nordiska kulturgemenskapen, att öka individens valfrihet samt att ge de nordiska invandrarna en möjlighet att se hemlandsprogrammet, skulle inte på något sätt tillgodoses genom Nordsat, ansåg Lars Werner.

2.2 Saker förberedda av juridiska utskottet

2.2.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till juridiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) kapitel II: Samarbete på lagstiftningsområdet och kapitel XVII: Organisatoriska förhållanden samt de delar av kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och kapitel XVI: Samarbete i övriga frågor, som berörde juridiska utskottets område.

Juridiska utskottet uppehöll sig i sitt betänkande över berättelsen vid det för det nordiska lagstiftningssamarbetet helt centrala lagstiftningsprogrammet. I sitt förslag till yttrande över berättelsen upprepade utskottet sin tidigare framförda ståndpunkt att ministerrådet borde ta erforderliga initiativ för att koordinera arbetet med förberedande av ny lagstiftning rörande äktenskapets ekonomiska rättsverkningar. Såväl innehållet i lagförslag som tidpunkten för deras framläggande borde i så stor utsträckning som möjligt sammanfalla i de nordiska länderna.

Såvitt gällde de icke-äktenskapliga samlevnadsformerna ansåg utskottet den nuvarande ordningen vara tillfredsställande, vilket innebär att arbetet bedrivs genom regelbundna diskussioner mellan de nordiska ländernas äktenskapskommittéer. Utskottet utgick emellertid från att ministerrådet på samma sätt som rörande frågan om äktenskapets ekonomiska rättsverkningar tog nödvändiga initiativ för att koordinera arbetet med förberedelserna om ny lagstiftning, om det skulle visa sig finnas behov därav. Ministerrådet uppmanades också såvitt gällde de icke-äktenskapliga samlevnadsformerna att särskilt verka för att underlag skapades för att genomföra likartade rättsregler på det ekonomiska området.

Nordiska ministerrådet borde undersöka möjligheterna för att genomföra samma myndighetsålder i alla de nordiska länderna.

I yttrandet anmodades också ministerrådet att följa utvecklingen av lagstiftningen om handelsrepresentanter utanför Norden och i den mån det skulle visa sig finnas behov därav ta nödvändiga initiativ för att söka anpassa lagstiftningen i de nordiska länderna till denna utveckling. Till rådets session 1979 borde lämnas en redovisning för behovet av eventuell ny lagstiftning om handelsrepresentanter.

Vidare anslöt utskottet sig till ministerrådets uppfattning om att ett praktiskt administrativt samarbete borde etableras så snart som möjligt mellan sådana organ i de nordiska länderna, som skall behandla utförsel och införsel av register och data. Åtgärder borde vidtagas för att insamla och systematisera praktiska erfarenheter.

Slutligen uttalade utskottet att Nordiska ministerrådet borde avsluta sina överväganden om på vilket sätt ett närmare nordiskt samarbete kun-

de etableras rörande möjligheterna att föra vidare den utveckling av straffrättsliga sanktioner som har ägt rum under senaste år. En rapport härom borde framläggas snarast, och om möjligt före rådets session 1979.

Mot utskottets förslag till yttrande hade två danska medlemmar anmält reservation. Rådet antog yttrandet (nr 10) med 51 röster mot 2. Sex medlemmar avstod från att rösta, däribland Eric Carlsson.

I anslutning till ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet behandlade utskottet också meddelandet om rekommendation nr 13/1965 angående *enhellig tid för fordringspreskription*. Utskottet noterade att behovet av likartade regler om fordringspreskription inte var så stort att arbetet med denna fråga skulle prioriteras framför andra mera angelägna områden. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Likaså beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationen nr 30/1973 angående *nordisk kommunal rösträtt och valbarhet* för sin del slutbehandlad. Utskottet hänvisade härvid till att nordisk kommunal rösträtt och valbarhet skulle vara genomförd i och med de norska kommunalvalen 1979.

2.2.2 Ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådet

Till juridiska utskottet hade hänvisats ministerrådsförslag om *program för Nordiska ministerrådet* i de delar som berörde juridiska utskottets område.

I ministerrådsförslaget hade hemställts om Nordiska rådets yttrande över ett programförslag för ministerrådet, benämnt "Människan och resurserna i Norden". Utskottet konstaterade att genom det nordiska lagstiftningssamarbetet hade de nordiska länderna nått en betydlig rättslikhet på centrala områden. Denna rättslikhet utgjorde en värdefull bas för kontakterna över gränserna och hade också förbättrat möjligheterna för gemensamt nordiskt uppträdande i internationella sammanhang och således givit nordiska synpunkter större genomslagskraft. De i programmet omtalade juridiska sakfrågorna var redan föremål för nordiskt lagstiftningssamarbete och återfanns i det nordiska lagstiftningsprogrammet. Utskottet uttalade sin tillfredsställelse över att ministerrådet nu lade särskild vikt vid det konsumentpolitiska samarbetet och arbetet rörande reklam och marknadsföringsfrågor. Vidare ansåg utskottet det betydelsefullt att förberedande lagstiftningssamarbete såvitt möjligt sker parallellt och i gemensamma nordiska kommittéer.

I sitt förslag till yttrande över ministerrådsförslaget framhöll utskottet att det inte hade några invändningar mot formen och innehållet för ministerrådets planerade arbete för de kommande åren. Utskottet underströk betydelsen av Helsingforsavtalets målsättning om harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning.

Till förslaget till yttrande hade fogats en reservation från två danska medlemmar angående utskottets uttalande om det konsumentpolitiska samarbetet och arbetet rörande reklam- och marknadsföringsfrågorna. Yttrandet (nr 5) antogs med 56 röster mot 4.

2.2.3 *Nordiskt domstolsorgan*

I ett medlemsförslag om *nordiskt domstolsorgan*, väckt av bl. a. tidigare rådsmedlemmen Astrid Kristensson, Jan-Ivan Nilsson och Rolf Wirtén, hemställdes att rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att inrätta ett nordiskt domstolsorgan för avgörande av sådana tvister rörande nordiska organ och där anställda, vilka ej tillhör någon nationell domstols kompetensområde.

Utskottet framhöll i sitt betänkande att tvister om tolkningen av de nordiska offentlighetsreglerna hittills torde kunnat lösas genom tillämpning av gällande offentlighetsregler. Vidare konstaterades, att tvister rörande anställningsfrågor inom nordiska institutioner kunde lösas inom ramen för gällande regler för sådana institutioner. Slutligen framhöll utskottet att det inte hade visat sig finnas behov för ett särskilt nordiskt organ för avgörande av rättsfrågor. Upprättandet av ett organ som med bindande verkan skulle kunna avgöra rättsfrågor, som uppstod mellan två eller flera nordiska länder, skulle enligt utskottets uppfattning förutsätta en betydande ändring av de förutsättningar för det nordiska samarbetet, som Helsingforsavtalet innehöll.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

2.2.4 *Nordiska rådet — självständig färöisk representation i rådet och utredning om rådets organisation och verksamhetsformer*

I ett medlemsförslag om *självständig färöisk representation i Nordiska rådet* hemställdes att rådet skulle uppmana presidiet att utarbeta och förelägga rådet förslag till sådana ändringar av avtalet om Nordiska rådet att Färöarna blev självständig medlem av rådet.

Utskottet hänvisade i sitt betänkande till rådets principiella ståndpunkt att rådet är ett samlarbetsorgan mellan suveräna staters folkförsamlingar och regeringar. Denna princip borde fasthållas. Det skulle nämligen kunna försvaga rådets ställning och minska dess inflytande om olika folkgrupper utan någon författningsmässig särställning kunde uppnå representation i rådet. Enligt utskottets uppfattning hade förutsättningarna inte ändrats sedan den av de nordiska statsministrarna och presidiet tillsatta utredningen framlade sitt betänkande om representation för Färöarna i Nordiska rådet. Utskottet var därför fortsatt av den uppfattningen att det nordiska samarbetet på politiskt plan borde förbyggå mellan suveräna staters folkförsamlingar och regeringar. Medlemsförslaget avstyrktes således av utskottet.

Mot utskottets förslag hade avgivits två reservationer, dels av danska medlemmar som tillstyrkte medlemsförslaget, dels av Lars Werner som föreslog att presidiet skulle få i uppdrag att ta initiativ till en utredning rörande möjlighet till självständig representation i Nordiska rådet för självstyrande områden och etniska grupper.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Utskottets förslag godkändes med 49 röster mot 6 (däribland Lars Werner). En medlem avstod från att rösta.

Juridiska utskottet föreslog att rådet inte skulle företa sig något med anledning av ett medlemsförslag om *utredning om Nordiska rådets organisation och verksamhetsformer*. I medlemsförslaget, väckt av bland andra Kjell-Olof Feldt och Sture Palm, hade hemställts att rådet uppdrar åt presidiet att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att framlägga förslag om rationaliseringar vad avser rådets organisation och verksamhetsformer.

Utskottet ansåg det alltför tidigt att redan tre år efter den omfattande s. k. K. B. Andersen-utredningen på nytt företa en genomgripande undersökning av rådets organisation och verksamhetsformer. De svenska medlemmarna i utskottet jämte en finländsk medlem hade reserverat sig mot utskottets förslag. De hemställde att rådet anmodade presidiet att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att undersöka och om möjligt framlägga förslag angående utskottens kontrolluppgifter inom utskottens egna arbetsområden, angående möjligheterna att genomföra politisk och juridisk kontroll av ministerrådet rörande beslut som fattats eller åtgärder som ministerrådet underlåtit att vidta samt angående presidiesekretariatets organisationsförhållanden.

Med anledning av sakupplysningar, som lämnades under sessionen, beslöt rådet på utskottets förslag att återförvisa medlemsförslaget till juridiska utskottet för fortsatt behandling.

2.2.5 Integritetsfrågor

På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendation nr 27/1971 angående *privatlivets fred* slutbehandlad. Utskottet konstaterade att syftet med rekommendationens första del om likartade regler om privatlivets fred i snävare mening och om dataregistrerade upplysningar i huvudsak var uppfyllt. Såvitt avsåg frågan om radiobolagens och televisionens återgivande av upptaget material konstaterade utskottet att önskemålet om en undersökning på det aktuella området hade tillmötesgåtts och resulterat i konkreta förändringar i den riktning som rekommendationen avsåg. Ytterligare åtgärder i anledning av rekommendationen kunde inte förväntas.

2.2.6 Nordisk samverkan mot politiska våldsdåd

Av meddelandet om rekommendation nr 31/1973 angående *samverkan mot politiska våldsdåd med internationell bakgrund inom nordiskt område* noterade utskottet att ministerrådet anslöt sig till de konklusioner som framlagts i den med anledning av rekommendationen företagna utredningen. Något aktuellt behov ansågs inte föreligga för ändringar i de regler inom utlänningslagstiftningen och utlänningskontrollen som kunde anses vara av särskild betydelse vid förebyggande och bekämpande av politiska våldsdåd på nordiskt område. Utskottet underströk att i det fortsatta nordiska samarbetet ökad betydelse borde läggas på en ytterligare utbyggnad och anpassning av det rent praktiska samarbetet mellan myndigheterna i de nordiska länderna. Utskottet uttalade sig kritiskt angående den företagna undersökningen. Rekommendationens önskemål om att undersökningen skulle företagas tillsammans med parlamentariker hade nämligen inte tillgodosetts.

På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

2.3 Saker förberedda av kulturutskottet

2.3.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till kulturutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet (i berörda delar) och kapitel III: Kulturellt samarbete samt kapitel XVII: Organisatoriska förhållanden.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse framförde kulturutskottet inledningsvis att den av utskottet sedan 1973 förordade höjningen av anslaget till Nordiska kulturfonden nu delvis hade förverkligats genom att anslaget till fonden i kulturbudgeten för 1978 höjts från 6,5 milj. till 8,0 milj. dkr.

Utskottet konstaterade att bruttoökningen i kulturbudgeten, enligt ministerrådets berättelse, från 1977 (52,0 milj. dkr.) till 1978 (61,1 milj. dkr.) var 17,5 % samt att merparten av denna aktivitetsökning skulle komma att gå till Nordiska kulturfonden och till ministerrådets dispositionsmedel. Förhöjningen av dessa anslag fann utskottet positiv samtidigt som utskottet måste konstatera att detta betydde en försvagning av de fasta institutionernas utvecklingsmöjligheter.

Utskottet underströk i sitt förslag till yttrande över berättelsen att i det nordiska utbildningssamarbetet borde särskild vikt läggas vid de 16—19-årigas utbildning, detta mot bakgrund av den stora ungdomsarbetslösheten i de nordiska länderna. Utskottet önskade även fästa särskild vikt vid att utvecklingen av grannspråksundervisningen i de

nordiska länderna vidarefördes. På forskningens område efterlyste utskottet ett förslag till handlingsprogram för inriktningen av det stöd till nordiskt forskningssamarbete som kanaliserades genom den nordiska kulturbudgeten.

Utskottet hade noterat kulturfondens satsningar på det allmänkulturella området och då särskilt stödet till de lokala nordiska kulturveckorna. Utskottet fann att dessa arrangemang kunde medverka till att ge det nordiska kultursamarbetet en folklig förankring och att det därför borde skapas möjligheter att ta till vara det intresse för nordiskt kultursamarbete som väckts genom stödet till lokala kulturveckor.

Slutligen framhöll utskottet i sitt förslag till yttrande att frågan om kultursamarbetet mellan Grönland och det övriga Norden borde utredas allsidigt med utgångspunkt i grönländska behov och i samråd med grönländska myndigheter.

Ett särskilt uttalande till utskottets betänkande hade gjorts av en norsk medlem.

Rådet antog yttrandet (nr 7) med 64 röster mot 2.

2.3.2 *Ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådet*

Till kulturutskottet hade hänvisats ministerrådsförslag om *program för Nordiska ministerrådet* i de delar som berörde kulturutskottets område. I ministerrådsförslaget hade hemställts om Nordiska rådets yttrande över ett program för ministerrådet, benämnt "Människan och resurserna i Norden".

Kulturutskottet konstaterade i sitt betänkande att det nordiska kultursamarbetets mål och medel hade givits en alltför summarisk presentation i programmet. Utskottet underströk särskilt betydelsen av att ministerrådets arbete var väl förankrat bland parlamentarikerna i Nordiska rådet. För kultursamarbetet var det väsentligt att detta kunde utformas i samråd mellan ministerrådets och Nordiska rådets organ. Vidare fann utskottet det viktigt för det nordiska samarbetets fortbestånd att samarbetet fick en bred folklig förankring. Utskottet pekade även på stödet till nordiskt ungdomssamarbete, vilket inte fått något omnämnande i ministerrådets program.

I sitt förslag till yttrande över ministerrådsförslaget framhöll utskottet att i det nordiska utbildningssamarbetet borde mot bakgrund av den stora ungdomsarbetslösheten särskild vikt läggas vid de 16—19-årigas utbildning, speciellt vid yrkesutbildningen.

Utskottet framhöll att en av de viktigaste beståndsdelarna i den nordiska gemenskapen var den ömsesidiga språkförståelsen, varför ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet snarast borde föreläggas Nordiska rådet. Utskottet uttryckte i detta sammanhang som sin mening att ett utvidgat radio- och TV-samarbete i Norden inte bara skulle få betydelse för en ökad

språkförståelse i de nordiska länderna utan också bidra till bättre kännedom om grannländerna över huvud taget. Ett ministerrådsförslag om utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete borde därför föreläggas Nordiska rådet. Slutligen pekade utskottet på att de nordiska folkrörelserna borde beredas möjlighet till fast medverkan i det nordiska kultursamarbetet. Därvid borde särskilt ungdomssamarbetet uppmärksammas.

Yttrandet (nr 3) antogs med 58 röster mot 2.

2.3.3 Utbildningssamarbete

I ett medlemsförslag om *samnordisk utbildning av lärare för döv-blinda*, väckt av bl. a. Karl-Erik Häll, Sture Palm, Anna-Greta Skantz, Ingrid Sundberg och Per Olof Sundman, hemställdes att rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att få till stånd en samnordisk utbildning av lärare för döv-blinda.

I sitt betänkande framförde utskottet att döv-blinda befann sig i en klart eftersatt ställning jämfört med övriga handikappgrupper. De utgjorde bland de flerhandikappade en liten grupp. Enligt remissmaterialet, som genomgående var positivt, var de som hade drabbats av sitt handikapp i vuxen ålder i majoritet bland de döv-blinda. Lärarutbildningen borde därför, enligt utskottets mening, gälla lärare för såväl barn-, ungdoms- som vuxenundervisning.

Utskottet framhöll att en gemensam nordisk utbildning skulle ge ekonomiska fördelar inte minst för de blivande döv-blindlärarna, som hittills fått lov att skaffa sig specialistutbildning utomlands. Utskottet fann det också naturligt att framställningen av undervisningsmaterial och pedagogiska hjälpmedel för döv-blinda skulle ske genom nordisk samverkan.

Utskottet konstaterade vidare att frågan hade berörts på ett nordiskt ämbetsmannamöte om specialundervisning och att ett förslag framlagts om tillsättandet av en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till innehåll, finansiering och placering av en samnordisk utbildning för döv-blinda barn.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 2) till ministerrådet att lägga fram förslag till samnordisk utbildning av lärare för döv-blinda. Rekommendationen antogs med 62 röster mot 1.

Ett medlemsförslag om *nordiskt samarbete rörande högre skoglig utbildning* hade väckts av bl. a. Jan-Ivan Nilsson och Per Olof Sundman. I medlemsförslaget hemställdes att rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att upprätta ett nordiskt samarbetsorgan för högre skoglig utbildning.

Utskottet noterade i sitt betänkande att medlemsförslaget syftade till en rekommendation om att upprätta ett nordiskt samarbetsorgan för högre skoglig utbildning, vilket skulle verka för samordning och bästa utnyttjande av de utbildningsresurser som fanns för den högre skogliga

utbildningen i Norden samt föreslå riktlinjer för hur detta skulle ske. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl för att inrätta ett nytt organ utan hänvisade till att Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning skulle kunna ombildas och utvidgas till en nordisk samarbetsnämnd för högre skoglig utbildning och forskning. En sådan ordning borde först prövas under en försöksperiod, innan ställning togs till inrättandet av ett nytt organ. Utskottet ställde sig positivt till förslaget om en samordning av grundutbildningens specialiseringsnivå och i fråga om forskarutbildningens teoretiska del.

Rådet antog på förslag av utskottet en rekommendation (nr 3) till de nordiska ländernas regeringar att skapa förutsättningar för ett utvidgat nordiskt samarbete kring högre skoglig utbildning. Rekommendationen antogs med 61 röster mot 2.

På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendation nr 21/1963 angående *gemensam utbildning för teater, film, radio och television* slutbehandlad. Utskottet konstaterade att den i rekommendationen åsyftade fortbildningen på nordiskt plan inom teater, film och television numera hade åstadkommits. Dels hade det nordiska teatersamarbetet omorganiserats år 1977 genom att en nordisk teaterkommitté hade inrättats, dels svarade den nyupprättade kommittén nu för såväl gästspelsutväxlingen som vidareutbildningen. Vidare hade ministerrådet 1977 fattat beslut om att igångsätta en permanent nordisk kursverksamhet för filmarbetare inklusive TV-arbetare med start i januari 1978. Utskottet förutsatte att även personal inom radion på samma sätt skulle kunna beredas tillfälle till fortbildning på nordiskt plan i den mån behov skulle föreligga.

Av meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående *vidgat lärarutbyte* framgick att ministerrådet i november 1977 beslutat anslå 250 000 dkr. för en försöksverksamhet med intensifierad lärar- och elevutväxling inom lägerskolverksamhetens ram. Genom stödordningen skulle resebidrag och uppehållsbidrag kunna beviljas. Avsikten var att resultaten av försöksverksamheten skulle utgöra grund för nationella, statliga respektive kommunala överväganden i frågan. Utskottet fann att syftet med rekommendationen förverkligats i tillfredsställande grad. På förslag av utskottet beslöt rådet därför anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 27/1969 angående *samarbete rörande de nordiska språklektorerna* noterade utskottet att samarbetet nu funnit fastare former genom att bl. a. regelbundna kontaktmöten mellan språklektorerna hölls vart tredje år. Utskottet fann att syftet med rekommendationen förverkligats i tillfredsställande grad. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.3.4. Allmänkulturellt samarbete

Fråga hade ställts av en finländsk rådsmedlem i anslutning till rekommendation nr 18/1977 angående *samarbete för att öka spridningen av nordisk film inom Norden* om vilka åtgärder ministerrådet ämnade vidta för att öka spridningen av nordisk film inom Norden. Av svaret på frågan framgick att filmsamarbetet hittills ägnats främst åt utbildningsfrågor men att ministerrådet delade frågeställarens uppfattning att filmsamarbetet nu borde utökas även till andra områden som t. ex. distribution av nordisk film. Härvid nämndes att Nordiska kulturfonden beviljat medel för särskilda filmveckor, att filmveckorna avsågs bli en årligen återkommande institution samt att ett samarbete kommit till stånd mellan de existerande filminstituten i Norden.

Av meddelande om rekommendation nr 11/1969 angående *Nordisk Journalistkursus* framgick att kursverksamheten vid Nordisk Journalistkursus omstrukturerats under 1977, bl. a. genom att kortare specialkurser införts i programmet. På förslag av utskottet, som ansåg att rekommendationen förverkligats i tillfredsställande grad, beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelande om rekommendation nr 32/1970 angående *nordiskt litteraturllexikon* konstaterade utskottet att ministerrådet funnit att ett nordiskt litteraturllexikon inte borde prioriteras. Tanken på ett sådant lexikon var visserligen värdefull, men genomförandet var alltför kostnadskrävande i förhållande till de knappa resurserna. Eftersom det i dagens läge inte fanns möjligheter att förverkliga rekommendationens syfte, ansåg utskottet ytterligare åtgärder ej påkallade. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 24/1971 angående *ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område* noterade utskottet att genom ministerrådets beslut att upprätta ett konstcentrum på Sveaborg hade det skapats reella möjligheter att genomföra rekommendationens syfte. Verksamheten, som inleds 1978, skulle omfatta aktiviteter på bildkonstens och designens område samt därefter också andra kulturaktiviteter med sikte på att åstadkomma en så bred kulturmiljö som möjligt. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelande om rekommendation nr 6/1976 angående *åtgärder rörande nordiskt språksamarbete* framgick att ministerrådet fattat beslut om att upprätta ett nordiskt språksekretariat, som skulle inleda sin verksamhet den 1 juli 1978. Ministerrådets beslut innebar vidare att de nationella ministerierna såvitt möjligt inrättade nya tjänster vid de enskilda språknämnderna eller motsvarande organ med tanke på nordiska samarbetsuppgifter. Kulturutskottet uttryckte sin tillfredsställelse över

ministerrådets beslut att upprätta ett nordiskt språksekretariat. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.3.5. *TV-samarbete*

Av meddelande om rekommendation nr 15/1973 angående *ökat nordiskt TV-samarbete* framgick att undervisnings- och kommunikationsministrarna vid ett möte i januari 1978 diskuterat frågan om ett ökat nordiskt TV-samarbete. Vid mötet hade ministrarna kommit fram till att det fanns många skäl som talade för fortsatt utredning av frågan om överföring av radio- och TV-program mellan de nordiska länderna via satellit. Ministerrådet ville dock före ett sådant ställningstagande avvakta debatten i frågan vid Nordiska rådets session i februari 1978. Den för TV-samarbetet särskilt tillsatta statssekreterargruppen skulle ges i uppdrag att till ministerrådets nästa möte förbereda underlag för fortsatt utredningsarbete, innefattande tidsplan, med sikte på ett slutligt ställningstagande till nordisk radio och television via satellit.

Utskottet uttalade med anledning härav att det hittills utförda utredningsarbetet måste fortsätta samtidigt som utskottet pekade på att det fortsatta utredningsarbetet särskilt måste beakta vissa problemkomplex. Vidare framfördes att utredningsarbetet kring radio- och TV-samarbetet hittills hade genomförts på ämbetsmannanivå med biträde av teknisk och juridisk expertis. Ett fortsatt utredningsarbete skulle behöva en bredare förankring.

Utskottet betonade vikten av att det i utredningsarbetet beaktades de upphovsrättsliga problemen samt att det etablerades en kontakt med de nordiska upphovsmännens organisationer. Utskottet framförde vidare det angelägna i att man i det fortsatta utredningsarbetet särskilt beaktade de kultur- och programpolitiska frågorna. Utskottet fann det angeläget att verkningarna av ett väsentligt större programutbud studerades ingående i den fortsatta utredningen. Härigenom skulle man få en betydligt klarare uppfattning om hur ett större utbud av TV-program påverkade dels den enskilde tittaren och dennes inställning till andra massmedier och kulturella aktiviteter, dels utvecklingen av dessa andra massmedier liksom kulturlivet.

Ytterligare borde utredas hur barn och yngre tonåringar påverkades av ett brett programutbud med många valmöjligheter. Särskild uppmärksamhet krävde även det förhållandet att Färöarna och Grönland i dag saknade television, liksom att Island i jämförelse med de övriga nordiska länderna hade ett förhållandevis litet programutbud.

En väsentlig utvidgning av det nordiska radio- och TV-samarbetet kommer av kulturpolitiska orsaker att kräva en viss programkoordinering mellan rundradioföretagen. I en fortsatt utredning var det därför

ofrånkomligt att därmed sammanhängande problem noga analyserades med hänsyn till företagens självständighet och integritet.

Utskottet noterade slutligen att de tekniska förutsättningarna att etablera ett nordiskt satellitsamarbete gick starkt isär. Även om det rådde enighet om utredningens slutsats att satellittekniken kunde tjäna som ett realistiskt distributionsalternativ i en nära framtid, rådde det fortfarande olika meningar om själva utformningen av systemet, starttidpunkt och kostnader. Det var givetvis nödvändigt att ytterligare utreda dessa frågor för att få fram helt entydiga uppgifter.

2.4. Sakor förberedda av social- och miljöutskottet

2.4.1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till social- och miljöutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*, kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, i tillämpliga delar, kapitel IV: Arbetsmiljösamarbete, kapitel VII: Miljövårdssamarbete, kapitel XVI: Samarbete i övriga frågor, i tillämpliga delar, samt kapitel XVII: Organisatoriska förhållanden, i tillämpliga delar.

En redovisning av utskottets synpunkter på de olika avsnitten återfinns nedan under rubrikerna arbetsmiljö, arbetsmarknadsfrågor, social- och hälsovårdsfrågor samt miljövårdsfrågor.

På förslag av utskottet godkände rådet ett yttrande (nr 8). Yttrandet antogs med 54 röster mot 2.

I yttrandet underströks särskilt att ytterligare åtgärder borde vidtas på nordiskt plan för att komma till rätta med missbruket av tung narkotika. Utskottet ville påskynda utredningarna om sammanslagning av det nordiska samlivsorganet för drogforskning och nämnden för alkoholforskning samt om gemensam nordisk arbetsmarknad för olika personalkategorier inom de sociala och medicinska områdena. Vidare borde de åtgärder som man på regeringssidan enats om beträffande nordiskt hälsokortsystem snarast omsättas i praktiken. På arbetsmarknadsområdet underströks i yttrandet att Nordiska rådet och arbetsmarknadens parter borde ges möjlighet att medverka i arbetet med det nordiska arbetsmarknadsprogrammet, att intensifierade åtgärder borde vidtas mot ungdomsarbetslösheten samt att utredningen om nordisk databank för lediga platser borde slutföras under 1978. Arbetet med att förverkliga handlingsprogrammet på arbetsmiljöområdet borde vidareföras, men på en högre ambitionsnivå. Slutligen framhölls att de nordiska länderna borde verka för att samtliga icke-nordiska signatär-makter skyndsamt ratificerade konventionen om Östersjöns marina miljö.

2.4.2. Ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådet

Till social- och miljöutskottet hade hänvisats ett ministerrådsförslag om *program för Nordiska ministerrådet* i de delar som berörde social- och miljöutskottets område. I ministerrådsförslaget hade hemställts om Nordiska rådets yttrande över ett programförslag för ministerrådet, benämnt "Människan och resurserna i Norden".

Utskottet konstaterade i sitt betänkande, att programmets syfte var trefaldigt, nämligen dels att underlätta en framtida samordning mellan de olika samsamarbetssektorerna, dels att ge en helhetsbild av det hittillsvarande samarbetet och dels att dra upp vissa riktlinjer för det framtida samarbetet. Utskottet konstaterade att hela dess verksamhetsfält efter sessionen skulle komma att täckas av löpande handlingsprogram under ministerrådet. Utskottet ville fästa uppmärksamheten på den särskilda ställning som Nordiska rådet enligt avtal och tradition innehade genom att där samsamarbetade inte bara parlamentariker utan även företrädare för regeringarna. Det utvidgade samsamarbetet inom ministerrådet innebar inte någon ändring av Nordiska rådets ställning som samsamarbetsorgan för parlamentariker och regeringsmedlemmar.

På förslag av utskottet godkände rådet ett yttrande (nr 4), enligt vilket ministerrådet vid fastställande av sitt program borde tillse att ett program för nordiskt samsamarbete för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten utarbetades i skyndsam ordning. Förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas sociallagstiftning borde kartläggas. Vidare borde reell jämställdhet mellan kvinnor och män eftersträvas. Yttrandet antogs med 58 röster mot 3.

2.4.3. Arbetsmiljöfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samsamarbetet* konstaterade utskottet, att enighet förelåg angående prioriteringen av arbetsmiljöfrågorna och de övergripande målen för arbetsmiljösamsamarbetet. Däremot hade ministerrådet ställt sig avvisande till att utarbeta en nordisk arbetsmiljökonvention med hänvisning till att harmoniseringen av ländernas arbetsmiljölagstiftning redan skedde genom de nya lagar som trätt i kraft respektive skulle komma att träda i kraft. Utskottet underströk som sin uppfattning att ett partsammansatt samsamarbetsorgan för arbetsmiljöforskning borde inrättas som ett led i strävandena att skapa en överblick över och samordning av arbetsmiljöforskning. Utskottet vidhöll också sitt önskemål att ministerrådet måtte utreda förutsättningarna att inrätta en nordisk arbetsmiljöfond för att uppmuntra tvärnationella forskningsprojekt. Utskottet kunde konstatera, att ministerrådet gått dess önskemål till mötes beträffande dels förbättrad statistik över yrkessjukdomar, dels en nordisk databank för arbetsmiljöforskning. Utskottet konstaterade också att inga menings-

skiljaktigheter förelåg vad gällde åtgärder för att kartlägga de psykosociala aspekterna i arbetslivet samt med avseende på vidareutvecklingen av arbetet beträffande s. k. hygieniska gränsvärden.

I ett medlemsförslag, väckt av bl. a. Eric Carlsson, hade hemställts att rådet måtte rekommendera ministerrådet att verkställa en utredning rörande *jordbruksbefolkningens sjukdomsbenägenhet, hälsovård, arbetsplatshälsovård, arbetsskydd och rehabiliteringsbehov i de nordiska länderna* samt att på grund av denna utredning anta gemensamma riktlinjer för nödiga åtgärder på det nationella planet.

Utskottet behandlade medlemsförslaget under flera möten 1976 och 1977, bl. a. genom att anordna ett seminarium i Kuopio i oktober 1977 med deltagande av experter från olika myndigheter och organisationer. Utskottet fick härigenom en grundlig orientering om detta problemområde och utarbetade på grundval av seminariets resultat ett betänkande, vari pekades på områden som lämpade sig för samnordiska åtgärder. Bl. a. nämndes i betänkandet behovet av enhetligt utformad officiell statistik om jordbruksbefolkningens hälsotillstånd och åtgärder för att förenhetliga begreppen vad gäller olycksfall i jordbruket. Vidare pekade utskottet på behovet av samarbete rörande rehabilitering och stöd till pågående forskningsarbete. Olika arbetsmiljöproblem, bl. a. utformningen av traktorer och maskiner, togs också upp i utskottets betänkande. Utskottet ansåg att ekonomiska och organisationsmässiga aspekter på avbytarsystem borde utredas i syfte att ge lantbruksbefolkningen samma möjligheter till ledighet som övriga befolkningsgrupper. Vid seminariet hade från lantbrukarhåll även uttalats önskemål om samma försäkringsskydd vid ålderdom och nedsatt arbetsförmåga som för löntagare.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 10) till ministerrådet att utarbeta gemensamma riktlinjer för åtgärder för att förbättra arbetsmiljö, hälsovård och rehabilitering för de i jordbruket sysselsatta i Norden. Rekommendationen antogs med 56 röster mot 2.

2.4.4. Arbetsmarknadsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* uttryckte utskottet tillfredsställelse över att ministerrådet uppfyllt tidigare framförda önskemål om en redovisning av arbetsmarknadssituationen i Norden genom utgivande av "Arbetsmarknadspolitik i de nordiska länderna under konjunkturedgången 1975—1976". Utskottet ansåg att en av de viktigaste uppgifterna under de kommande åren var att bekämpa ungdomsarbetslösheten och förutsatte att ministerrådet skulle lägga speciellt stor vikt vid detta problem, eventuellt genom att utarbeta ett särskilt handlingsprogram. Tidigare framfört önskemål om utredning angående en nordisk databank för le-

diga platser upprepades. Utskottet uttryckte sin tillfredsställelse med att ett projekt angående utbildning av yrkesvägledare skulle genomföras under 1978. Utskottet fann den pågående utredningen om utlånings- och entreprenadföretagens verksamhet i Norden angelägen och såg fram emot att få ta del av upplysningar i saken snarast möjligt.

I ett medlemsförslag hade bl. a. Knut Johansson och Olof Palme hemställt, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att verka för en ny *internationell konvention om arbetstiden*.

Utskottet noterade att i flera länder förts en livlig debatt om ytterligare förkortning av arbetstiden, men att takten med vilken arbetstiden förkortades och formerna därför även framdeles torde komma att variera från land till land. Även om det inte syntes aktuellt att genomföra ytterligare kraftiga minskningar av arbetstiden, kunde det vara nyttigt att få till stånd en internationell diskussion om riktlinjerna för framtida arbetstidsreformer genom att frågan om en ny konvention togs upp inom den internationella arbetsorganisationen ILO. Ett förslag kunde t. ex. avse en ramkonvention med utrymme för både individer och grupper att på ett mer elastiskt sätt avväga valet mellan ökad inkomst och ökad fritid. Utskottet ansåg sålunda, att man samnordiskt borde verka för en ökning av flexibiliteten, valfriheten och den ekonomiska anpassningsförmågan i arbetslivet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 12) till de nordiska ländernas regeringar att verka för att frågan om en ny internationell konvention om arbetstiden aktualiseras inom ILO. Rekommendationen antogs med 57 röster mot 2.

Mot bakgrund av meddelandet om rekommendation nr 5/1965 angående *utbildning av arkitekter m. m.* ställdes en fråga huruvida ministerrådet hade för avsikt att låta utreda förutsättningarna för gemensam nordisk vidareutbildning för arkitekter och för att införa en gemensam benämning på kvalificerade utövare av arkitektyrket i Norden. Av svaret framgick att ministerrådet knappast ansåg att ytterligare resultat kunde uppnås genom nya initiativ på nordiskt plan. En genomgång av de olika ländernas lagstiftning på området antydde att initiativ i saken borde ske på nationellt plan. Vidare pekades på att ett inofficiellt nordiskt arkitektregister tillskapats genom ett avtal mellan de nordiska arkitektförbunden och att en ettårig vidareutbildning ägde rum vid NORDPLAN.

Då den av Nordiska rådet önskade utredningen om *nordiskt tjänstemannautbyte* framlagts beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltningstjänstemän för sin del slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 23/1969 angående *zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige* framgick att ett regelbundet samarbete bl. a. i form av årliga möten etablerats mellan Finland och

Sverige. Rådet beslöt därför på utskottets förslag att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.4.5. Social- och hälsovårdsfrågor

I sitt betänkande angående *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet med tillfredsställelse att de nordiska socialministermötena skulle komma att äga rum årligen, något som borde innebära en ytterligare effektivisering av samarbetet på minister-sidan. Utskottet fann det vidare värdefullt att socialministrarna hållit ett särskilt arbetsmöte för att behandla narkotikaproblemen. Utskottet önskade en närmare redogörelse för de tänkbara konsekvenserna av de nordiska ländernas anslutning till internationella socialförsäkringskonventioner, särskilt Europarådets. Tidigare framfört önskemål om sammanslagning av nordiska samarbetsorganet för drogforskning och nämnden för alkoholforskning upprepades. Slutligen uttryckte utskottet tillfredsställelse över att internordisk receptgiltighet införts 1977.

I ett medlemsförslag om *nordisk insats för att minska tobaksrökningen* hade bl. a. Sture Palm, Gabriel Romanus och Anna-Greta Skantz hemställt att rådet måtte 1) rekommendera Nordiska ministerrådet att bygga upp ett nordiskt samarbete på tobaksupplysningsområdet i enlighet med nordiska tobaksgruppens betänkande (NU 1975: 24) samt 2) uppmana Nordiska ministerrådet att medverka till att samnordiskt arrangera en fjärde världskonferens om rökning och hälsa.

Utskottet noterade med tillfredsställelse, att insikten om att tobaksrökningen utgjorde ett viktigt folkhälsoproblem, i varje fall i några av de nordiska länderna, lett till konkreta åtgärder. Utskottet hade noterat att lagstiftning införts i de flesta nordiska länderna innehållande bestämmelser mot tobaksreklam, mot försäljning av tobaksvaror till ungdom, om varningstext etc., men konstaterade att det knappast i alla nordiska länder fanns reella förutsättningar att lagstifta om rökförbud, reklamförbud och varudeklarationer på cigarrettpaket. Det var därför mest realistiskt att tillstyrka ett utbyggt nordiskt samarbete på tobaksupplysningsområdet. Vidare fann utskottet det önskvärt att så stor del av arbetet som möjligt inför den planerade världskonferensen om rökning och hälsa 1979 gavs en samnordisk prägel. Ytterligare samnordiska bidrag skulle enligt utskottet förstärka en samnordisk insats för att fästa uppmärksamheten på riskerna med tobaksrökning.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 11) till ministerrådet att 1) bygga upp ett nordiskt samarbete på tobaksupplysningsområdet i enlighet med den nordiska tobaksgruppens betänkande (NU 1975: 24), 2) undersöka formerna för nordisk medverkan vid arrangerandet av den fjärde världskonferensen om rökning och hälsa 1979. Rekommendationen antogs med 49 röster mot 1.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. Bertil Jonasson och Anna-

Greta Skantz med hemställen att rådet måtte rekommendera ministerrådet att igångsätta ett *nordiskt samarbete i syfte att förhindra uppkomsten av handikapp*.

Utskottet instämde i förslagsställarnas uppfattning, att en arbetsgrupp borde tillsättas. Till gruppen borde knytas forskare och annan sakkunskap samt representanter för myndigheter och handikapporganisationer. Gruppens huvuduppgift borde vara att utreda frågan om utveckling och koordinering av förekommande registrering t. ex. av handikappregister, födelsemeddelanden, register över miljögifter, läkemedelsregister inklusive biverkningsregister för att härigenom skapa ett enhetligt nordiskt register som kunde belysa orsakerna till handikapp hos barn. Utskottet ville särskilt ta fasta på de möjligheter som fanns att förebygga miljöbetingade handikapp genom att i tid sätta in stimulerande behandling. Därför borde den föreslagna undersökningen omfatta frågan hur man i större utsträckning skulle kunna engagera social, psykologisk och pedagogisk expertis till uppsökande och förebyggande arbete och även dra nytta av föräldrars erfarenhet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) till ministerrådet 1) att låta utreda orsakerna till uppkomsten av handikapp under barns tidigare utvecklingsskeden samt 2) att på grundval av denna utredning dra upp riktlinjer för åtgärder för att förhindra uppkomsten av handikapp. Rekommendationen antogs med 54 röster mot en.

Mot bakgrund av en framställning som behandlats av både trafikutskottet och social- och miljöutskottet, ställde Bertil Jonasson en fråga till ministerrådet huruvida man var uppmärksam på de problem som tillämpningen av regler om *avgifter m. m. för fordon* kunde vålla handikappade vid flyttning mellan nordiska länder samt angående vilka åtgärder som kunde vidtas för att underlätta situationen. Av svaret framgick att det anförda konkreta fallet torde bottna i att vederbörande ej haft klart för sig de villkor som gällde för att avgiftsbefrielse skulle åtnjutas. Bertil Jonasson framhöll nödvändigheten av att både myndigheter och handikappade erhöll de upplysningar som behövdes för att undvika de svårigheter som här förelåg.

I anslutning till berättelsen från *Nordiska nämnden för alkoholforskning* hade en fråga ställts huruvida ministerrådet var berett att medverka till att ett forskningsprojekt genomfördes för att klarlägga förhållandena mellan samhällets intäkter från försäljningen av alkoholhaltiga drycker och de kostnader som alkoholkonsumtionen vållade för samhällsekonomin. I svaret hänvisades till pågående forskningsprojekt i Finland, Norge och Sverige och ministerrådet ansåg ej att man utan en utvärdering av dessa projekt kunde ta ställning till spörsmålet. Ministerrådet skulle därför anmoda nämnden för alkoholforskning att företa en utvärdering av metodfrågorna i detta sammanhang. Eric Carlsson deltog i replikskiftet och framhöll att det var angeläget att

utredningsresultaten fördes ut på sådant sätt att människorna blev klart medvetna om de problem som följde med alkoholen. Politiska beslutsfattare hade ett personligt ansvar för att medverka härtill.

Då utskottet ansåg att arbetet med den nordiska trygghetskonventionen kunde följas inom ramen för ministerrådets program för nordiskt samarbete på social- och hälsovårdsområdet, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 9/1967 om *komplettering av 1955 års konvention om social trygghet* för sin del slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 10/1969 angående gemensam *skeppsmedicinsk forskning* framgick att ministerrådet inte ansåg det ändamålsenligt att etablera en medicinsk specialitet på detta område. Utskottet konstaterade därmed att syftet med rekommendationen inte syntes möjligt att uppnå. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Utskottet fann på grundval av meddelandet om rekommendation nr 16—1969 angående *läkemedelssamarbete* att syftet med rekommendationen delvis uppnåtts. Då dessutom rådet fortsättningsvis kunde följa frågan genom den årliga berättelsen om läkemedelssamarbete och inom ramen för samarbetsprogrammet på social- och hälsovårdsområdet, beslöt rådet på utskottets förslag anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Då *nordisk receptgiltighet* införts den 1 september 1977 beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept för sin del slutbehandlad.

Utskottet konstaterade att rådet kunde följa utvecklingen på njurtransplantationsområdet inom ramen för samarbetsprogrammet på social- och hälsovårdsområdet och att samarbetet syntes väl etablerat. Rådet beslöt på utskottets förslag att anse rekommendation nr 9/1973 angående *permanent samarbete om njurtransplantationer* för sin del slutbehandlad.

2.4.6. Miljövårdsfrågor

Till social- och miljöutskottet hade hänvisats ett ministerrådsförslag om *program för nordiskt samarbete på miljövårdsområdet*. Programmet avses utgöra grunden för den projektorienterade delen av samarbetet för skydd och vård av den yttre miljön inom delområden som vattenvård, luftvård, bullerbekämpning, avfall och återvinning, produktkontroll, naturvård och friluftsliv, naturresursfrågor, ekologisk kunskap i samhällsplanering, miljövårdsforskning, miljö- och resursdata, miljö- vårdsutbildning samt internationellt miljösamarbete.

Till förslaget hade fogats en preliminär åtgärdsförteckning. Under arbetet med programmet hade det ämbetsmannakommittéförslag, som legat som grund för det slutliga förslaget, dryftats vid överläggningar mellan social- och miljöutskottet och ministerrådet — miljövärdsmi- nistrarna.

I sitt betänkande noterade utskottet med tillfredsställelse att ministerrådet tillmötesgått utskottets tidigare framförda önskemål om ett nordiskt program för samarbete på miljövårdsområdet. Utskottet betonade starkt betydelsen av den nordiska miljöskyddskonventionen, som det ansåg vara en av de förnämsta landvinningarna inom nordiskt samarbete under det senaste decenniet. Utskottet tog särskilt fasta på den del av programförslaget som berörde internationellt arbete och ansåg, att ministerrådet i programmet borde kunna uttala ett allmänt önskemål om ett starkare samnordiskt uppträdande i internationella miljövårdsfrågor. I detta sammanhang hänvisades till utskottets förslag till rekommendation om en alleuropeisk miljöskyddskonvention (se nedan).

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 6) till ministerrådet att anta ett program för samarbete på miljövårdsområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på miljövårdsområdet. Rekommendationen antogs med 45 röster mot 2.

I ett medlemsförslag hade bl. a. Bertil Jonasson, Grethe Lundblad och Rolf Sellgren hemställt om en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att verka för *en europeisk miljöskyddskonvention*.

Utskottet instämde i förslagsställarnas bedömning, att de stora svavelnedfallen över de nordiska länderna med bl. a. förurning av sjöarna som följd hade sitt ursprung utanför Norden i de kontinentaleuropeiska industriområdena. Bästa sättet att motverka svavelutsläpp över nordiskt område med de miljöproblem dessa medförde torde därför vara att få till stånd en alleuropeisk miljöskyddskonvention. Utskottet fann att som en första åtgärd borde eftersträvas en europeisk konvention som begränsade spridning av svaveldioxid över stora områden. Den gällande nordiska miljöskyddskonventionen torde kunna utgöra en förebild i arbetet att utveckla en europeisk miljöskyddskonvention. Utskottet noterade med tillfredsställelse de insatser som redan gjordes av de nordiska länderna inom ramen för FN:s ekonomiska Europakommission (ECE). Utskottet fann en nordisk samverkan på europeiskt plan naturligt mot bakgrund av de nordiska ländernas relativt ensartade miljölagstiftning och likartade syn på värdet av att skydda natur och miljö.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 7) till de nordiska ländernas regeringar att verka för utarbetande och antagande av en europeisk miljöskyddskonvention. Rekommendationen antogs med 46 röster mot 2.

Ulla Ekelund, Gunnel Jonäng och Jan-Ivan Nilsson m. fl. hade i ett medlemsförslag hemställt, att Nordiska rådet måtte rekommendera ministerrådet att verka för utarbetande och antagande av en internationell konvention till *skydd för ozonskiktet* samt att med hänsyn till klorfluor-metanföreningarnas farliga miljökonsekvenser kraftigt begränsa dessa föreningars användning i Norden.

Utskottet noterade, att industrin uttalat förståelse för att klorfluor-metanföreningarna kunde tänkas skada stratosfärens ozoninnehåll och att industrin bedrev forskning för att ta fram ersättningsprodukter. Om resultaten av undersökningar i USA och inom EG skulle komma att visa påverkan på ozonskiktet, hade industrin förklarat sig beredd att stödja åtgärder för att få till stånd en reduktion av de nämnda ämnena i aerosolerna. Utskottet förordade att de nordiska regeringarna skulle utarbeta enhetliga bestämmelser om förbud, som samtidigt skulle kunna införas i Norden så snart det visade sig erforderligt. Önskvärldheten av en internationell samordning av reglerna på miljöskyddsområdet talade enligt utskottet för att man på nordiskt håll verkade för en sådan samordning till skydd för ozonskiktet. Därför ansåg utskottet, att rådet redan borde kunna rekommendera de nordiska regeringarna att verka för en internationell konvention till skydd för ozonskiktet, i synnerhet som arbete med en ny internationell konvention var tidskrävande och det väntade resultatet av den internationella forskningen sannolikt skulle ge stöd för en konvention.

På förslag av utskottet antog rådet två rekommendationer. I den första (nr 8) rekommenderades Nordiska ministerrådet att tillsätta en arbetsgrupp för att följa den internationella forskningen angående klorfluor-metanföreningarnas inverkan på ozonskiktet samt undersöka i vilken utsträckning andra faktorer, t. ex. fossila bränslen, har skadlig inverkan på ozonskiktet. Rekommendationen antogs med 55 röster mot en.

I den andra (nr 9) rekommenderades de nordiska ländernas regeringar att verka för en internationell konvention till skydd för ozonskiktet. Rekommendationen antogs med 53 röster mot 1.

Mot bakgrund av den s. k. Bravoolucky i Nordsjön hade bl. a. Rolf Sellgren och Rolf Wirtén hemställt, att Nordiska rådet måtte rekommendera ministerrådet att utarbeta ett *nordiskt program för att förbättra beredskapen mot oljekatastrofer*, innefattande dels inventering och samordning av tillgängliga resurser för oljebekämpning och dels åtgärder för att förbättra metoderna och resurserna för bekämpning av oljeutsläpp.

Utskottet konstaterade bl. a., att både Nordsjö- och Östersjöområdet omfattades av internationella konventioner, som bl. a. avsåg åtgärder mot oljeutsläpp, men att ingen av dessa konventioner avsåg så långtgående åtgärder som medlemsförslaget. Vidare noterades att åtskilliga remissinstanser — framför allt i Danmark och Norge — uttalat tveksamhet beträffande ändamålsenligheten av ett samarbete på oljebekämpningens område som enbart omfattade de nordiska länderna.

Utskottet noterade med tillfredsställelse, att ett nordiskt samarbete kunnat igångsättas snabbt i samband med Bravoolucky och förutsatte, att myndigheterna i de nordiska länderna skulle vidareutveckla sitt samarbete med utgångspunkt från erfarenheterna vid detta tillfälle.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Mot bakgrund av ministerrådets förslag till program på miljövårdsområdet och det däri ingående projektet avseende metoder för analys och mätning av luftföroreningar, som pågår sedan 1975, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 3/1972 om *åtgärder mot vissa luftföroreningar* för sin del slutbehandlad.

2.4.7. Jämställdhetsfrågor

Till social- och miljöutskottet hade hänvisats ett ministerrådsförslag om *handlingsprogram för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor*. Utskottet, som tidigare efterlyst ett program för jämställdhetsfrågor från ministerrådet, anslöt sig i likhet med arbetsmarknadens parter, som erhållit förslaget på remiss, till syftet med handlingsprogrammet. Detta är att skapa möjligheter för styrning av ministerrådets verksamhet i jämställdhetsfrågor, att fastlägga vissa övergripande principer för detta arbete samt att få till stånd en programförklaring utåt. Utskottet ansåg det emellertid som en brist att någon åtgärdsförteckning ej fogats till ministerrådsförslaget. Utskottet noterade att informationsutväxling och koordinering stod i förgrunden bland de konkreta insatser, som var nödvändiga för att förverkliga handlingsprogrammet. Detta fann utskottet i och för sig naturligt för en verksamhet som befann sig på begynnelsestadiet men det borde inte på sikt utesluta samverkan i projektform när så ansågs ändamålsenligt.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 5) till ministerrådet 1) att fastställa ett handlingsprogram för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt 2) att efter samråd med Nordiska rådets social- och miljöutskott låta utarbeta en förteckning över de konkreta åtgärder som handlingsprogrammet föranleder. Rekommendationen antogs med 50 röster mot 2.

Mot bakgrund av att uppföljning av frågan om *rättsligt skydd för mäns och kvinnors lika rättigheter* torde kunna ske i samband med ministerrådets ovannämnda program beslöt rådet att anse rekommendation nr 7/1975 i detta ämne för sin del slutbehandlad.

Då en utredning framlagts i enlighet med punkt 1 i rådets rekommendation nr 1/1973 om *försörjarbegreppets utformning* som avsåg en genomgång av de nordiska ländernas rättsregler i syfte att avlägsna sådana bestämmelser som ledde till olika behandling av män och kvinnor i försörjningshänseende, beslöt rådet att anse denna rekommendation i vad avsåg punkt 1 för sin del slutbehandlad.

2.4.8. Övrigt

I ett medlemsförslag hade bl. a. Per Olof Sundman hemställt, att rådet skulle rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att efter beslut härom i Danmark införa *sommartid enligt enhetliga regler*.

I avsaknad av fullständigt remissmaterial hade utskottet inte ansett det möjligt att slutbehandla medlemsförslaget och anmälde att det önskade fortsätta sin behandling av medlemsförslaget.

2.5. Saker förberedda av trafikutskottet

2.5.1. *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Till trafikutskottet hade hänvisats *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) Kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet, i berörda delar, kapitel VII: Miljövårdssamarbete, i berörda delar, kapitel XIII: Samarbete om transport, kommunikationer och trafiksäkerhet, kapitel XIV: Samarbete i turistfrågor, kapitel XVII: Organisatoriska förhållanden, i berörda delar, samt berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet.

En redovisning av utskottets synpunkter på de olika avsnitten lämnas nedan under avsnitten trafiksäkerhet, mellanriksförbindelser och flygtrafik.

På förslag av utskottet antog rådet ett yttrande (nr 6) vari bl. a. uttalades, att ministerrådet borde påskynda förberedelserna för tvärgående flygförbindelser på Nordkalotten, snarast möjligt besluta vilka turer som skall upprättas, fastställa datum för starten av turerna och ge omfattande information till allmänheten om dessa flygförbindelser. Regeringarna i Norge och Sverige anmodades att så snart som möjligt ta ställning till de förslag som framlagts i utredningen om godstrafiken på Trondheimsleden. Vidare uttalade rådet, att ministerrådet borde påskynda arbetet rörande fartygsförbindelser mellan Island, Färöarna och övriga Norden. Vidare lade rådet vikt vid att arbetet med harmoniseringen av de nordiska ländernas statistik på trafik- och turistområdena genomfördes snarast möjligt. Arbetet rörande nordisk giltighet för körkort borde påskyndas. Vidare uppmanades ministerrådet att arbeta för genomförande av det förslag som framförts i Nordiska trafiksäkerhetsrådets rapport nr 13 "Motorcyklar och mopeder — trafiksäkerhet och konstruktion". Yttrandet antogs med 54 röster mot 2. Två medlemmar avstod från att rösta.

2.5.2. *Ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådet*

Till trafikutskottet hade hänvisats ett ministerrådsförslag om *program för Nordiska ministerrådet* i de delar som berörde trafikutskottet. I ministerrådsförslaget hade hemställts om Nordiska rådets yttrande över ett programförslag för ministerrådet, benämnt "Människan och resurserna i Norden".

Utskottet noterade i sitt betänkande, att samarbetet på trafiksektorn inte omfattades av något särskilt kapitel i programmet. Utskottet anför-

de som sin uppfattning, att transportavtalet borde nämnas i programmet med tanke på att det var det nordiska trafiksamarbetets grundläggande dokument. På förslag av utskottet antog rådet ett yttrande (nr 2), enligt vilket ministerrådet vid fastställandet av programmet bl. a. borde sammanföra trafikfrågorna under en rubrik, inklusive de sjöfartsfrågor som kunde hänföras till utskottet. Energifrågornas förhållande till olika transportlösningar borde utredas. Vidare borde trafikmiljön i vid bemärkelse ses i relation till olika alternativ i samhällsplaneringen. Samhälls- och trafikplaneringen borde främja individens frihet att välja arbetsplats och måste även ta hänsyn till handikappade, barn och äldre. Yttrandet antogs med 58 röster mot 2.

2.5.3. *Turism*

Till trafikutskottet hade hänvisats ett ministerrådsförslag om *program för nordiskt samarbete på turistområdet*. Programmet innehöll förslag angående bl. a. informationsutbyte, arbetsfördelning och gemensamma projekt för att främja internordiskt resande. Målet var att öka tillgången på turisttjänster för nordbor i andra nordiska länder och att informera och intressera medborgarna för turism i sina grannländer. Vidare pekades på turistorganisationernas kampanj "Norden nu" och en utredning om åtgärder för förbättrad ledarutbildning inom hotell- och restaurangbranschen.

Trafikutskottet underströk i sitt betänkande, att de sociala aspekterna på turismen ytterligare borde framhåvas i programmet. Turismen borde sålunda utformas så att den kunde ge den enskilda människans tillvaro ett värdefullt innehåll. Målsättningen borde bland annat vara att erbjuda de breda folkgrupperna rekreations- och resealternativ, som motsvarade deras ekonomiska möjligheter. Vad speciellt gällde den organisatoriska uppbyggnaden framhöll utskottet att en särskild ämbetsmannakommitté för turismen borde inrättas under Nordiska ministerrådet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation till ministerrådet (nr 1) att antaga ett program för nordiskt samarbete på turistområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på turistområdet. Rekommendationen antogs med 54 röster mot 2. På förslag av utskottet, som hänvisade till det nu framlagda ministerrådsförslaget om turist-samarbete, beslöt rådet att anse rekommendation nr 1/1976 angående *nordiskt handlingsprogram för turistsamarbete* för sin del slutbehandlad.

2.5.4. *Trafiksäkerhet*

I anslutning till *ministerrådets berättelse rörande det nordiska sam-*

arbetet noterade utskottet bl. a. att ny trafiklagstiftning införts i Danmark respektive väntades bli införd i Finland och Norge i enlighet med förslag från Nordiska kommittén för vägtrafiklagstiftning.

Mot bakgrund av att bestämmelserna om användande av *terränggående motorfordon* skärpts i Finland, Norge och Sverige och att ytterligare harmonisering inte torde krävas beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 26/1973 angående likartade bestämmelser om terränggående motorfordon för sin del slutbehandlad.

Då en utredning framlagts om *märkning av mediciner och andra bedövande medel som kunde utgöra en trafikfara* ansåg utskottet att syftet med rekommendation nr 9/1974 i detta ämne vara uppfyllt. På förslag av utskottet beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

2.5.5. Mellanriksförbindelser

I anslutning till *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet med tillfredsställelse att vägen Kiruna—Narvik börjat byggas. Vidare noterades, att en preliminär rapport framlagts om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna och det övriga Norden men att man inte kunnat dra några definitiva slutsatser på grundval av rapporten. Trafikutskottet ansåg allmänt, att det gick för lång tid mellan initiativ och konkreta slutsatser i den nordiska sakbehandlingen.

Mot bakgrund av att frågan om *fasta förbindelser över Öresund* utgjort ett av de viktigaste ärendena på Nordiska rådets dagordning under flera sessioner och att de delegationer som tillsatts av de danska och svenska trafikministrarna väntades publicera sin rapport i april 1978 ställde Sven Mellqvist en fråga till Danmarks och Sveriges regeringar angående vilka upplysningar regeringarna kunde ge rådet angående slutsatserna i rapporten.

Av svaret framgick, att inga upplysningar kunde lämnas innan rapporten överlämnats. Sven Mellqvist uttryckte med instämmande av Ingrid Sundberg förhoppningen, att regeringarna snarast efter rapportens färdigställande och erforderliga förhandlingar skulle kunna lägga fram konkreta förslag.

Då av meddelandet om rekommendationen nr 4/1971 angående en *mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjaerebukten* framgick, att vägen Kaamanen—Sevettijärvi—Neiden getts prioritet när det gällde att förbättra förbindelserna mellan Ivalo och Kirkenes, ansåg trafikutskottet att syftet med rekommendationen delvis uppnåts. På förslag av utskottet beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

2.5.6. Flygtrafik

I anslutning till avsnittet i *ministerrådets berättelse rörande det nor-*

diska samarbetet om tvärgående flygförbindelser mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige noterade utskottet att det bl. a. av finansiella skäl inte skulle bli möjligt att öppna flygförbindelserna under 1978. Utskottet beklagade förseningen och förutsatte att flygningarna kunde igångsättas senast våren 1979. Regeringarna borde så snart som möjligt avgöra vilka sträckningar som skulle trafikeras.

Mot bakgrund härav ställdes i anslutning till meddelande om rekommendation nr 28/1973 om *flygförbindelserna mellan de nordliga delarna av Norge, Sverige och Finland* en fråga till ministerrådet, huruvida någon tidtabell fastställts för förverkligandet av den projekterade tvärgående flyglinjen på Nordkalotten samt huruvida ministerrådet hade för avsikt att vidta åtgärder för att förhindra att flygförbindelserna mellan Finland och Sverige över Kvarken nedlades. Av svaret framgick bl. a., att planeringen av tvärgående förbindelser pågick samt att Finnair torde bibehålla Kvarkenlinjen enligt sommartidtabellen 1978. Statsrådet Turesson utfäste sig att med SAS ta upp frågan om en tvärgående SAS-förbindelse på Nordkalotten.

Av meddelandet om rekommendation nr 9/1972 angående *flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet* framgick, att formella hinder inte fanns för en sänkning av landnings- och passageraravgifterna. Med hänvisning härtill ställdes en fråga till ministerrådet, huruvida ministerrådet var redo att snarast vidtaga sådana åtgärder att förutsättningar skapades för förbättrade och billigare flygförbindelser mellan Åland och Stockholmsområdet. Av svaret framgick, att regeringarna ej ansåg det finnas grund för ytterligare lättnader för ifrågavarande linje. Det påpekades, att flygförbindelserna Mariehamn—Stockholm gick med stora förluster trots den lägre passageraravgiften i Finland.

2.5.7. Nordisk centralhamn

I ett medlemsförslag hade bl. a. Eric Carlsson, Rolf Sellgren och Rolf Wirtén hemställt, att Nordiska rådet måtte föreslå Nordiska ministerrådet att låta företa en utredning om den lämpligaste hamnstrukturen i Norden med hänsyn till den transoceana trafiken och därvid särskilt beakta frågan om en *nordisk centralhamn för containertrafik*.

Trafikutskottet anförde i sitt betänkande bl. a. att en nordisk containerhamn för den transoceana trafiken skulle kunna ha vissa fördelar för nordisk sjöfart. Samtidigt var utskottet uppmärksamt på att nuvarande hamnstruktur hade vissa fördelar framför en nordisk storhamn. En nordisk storhamn skulle bättre kunna konkurrera med kontinenthamnarna när det gällde turtäthet, samtidigt som hamnanläggningar skulle kunna utnyttjas mera rationellt då lastunderlaget i Norden var förhållandevis begränsat. Å andra sidan betydde flera hamnar större valmöjligheter för befraktaren. Trafikutskottet var uppmärksamt på att utvecklingen runt om i världen, också i Norden, gått mot färre och större

containerhamnar. Utskottet hade vid besök i Göteborgs hamn orienterats om hamnens investeringsplaner. Hamnens ansökan om lån från Nordiska investeringsbanken hade beviljats. Utskottet hänvisade bl. a. till att det i flera nordiska länder pågår omfattande nationella hamnplaneringar. På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

2.5.8. Övrigt

De handikappades trafikproblem hade tagits upp i ett medlemsförslag av bl. a. Eric Carlsson, vari hemställdes om en rekommendation till ministerrådet att låta undersöka möjligheterna för att genom gemensamma nordiska normer och samordnat forsknings- och utvecklingsarbete *anpassa kollektivtrafiken till de handikappades behov*.

Utskottet hänvisade till att nationella utredningar företagits rörande de handikappade och kollektivtrafiken. Dessa nationella utredningar kunde vara utgångspunkt för en del projekt som med fördel kunde genomföras på nordisk bas. Ett nordiskt samarbete på området skulle bidra till ett bättre utnyttjande av resurserna, större spridning av resultaten och snabbare genomförande av nödvändiga åtgärder.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till ministerrådet att ställa nödvändiga resurser till förfogande för att snabbt genomföra och utbygga det utredningsarbete som Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor tagit initiativ till rörande möjligheterna att anpassa kollektivtrafiken i högre grad än hittills till de handikappades behov samt att på detta underlag arbeta för att gemensamma nordiska normer infördes på området så snart som möjligt. Rekommendationen antogs med 58 röster mot 2.

2.6. Saker förberedda av ekonomiska utskottet

2.6.1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet (i berörda delar), kapitel VIII: Handels- och valutapolitiskt samarbete, kapitel IX: Industri- och energipolitiskt samarbete, kapitel X: Samarbete inom byggsektorn, kapitel XI: Regionalpolitiskt samarbete, kapitel XII: Samarbete i konsumentfrågor och kapitel XV: Samarbete ifråga om bistånd till utvecklingsländer.

I sitt förslag till yttrande instämde utskottet i statsministrarnas uttalande den 9 december 1977 om att de nordiska länderna genom gemensamma åtgärder på längre sikt kunde bidra till en bättre ekonomisk situation i de enskilda länderna. Nära kontakt borde därför hållas vid ut-

formning av ländernas ekonomiska politik. Utskottet ansåg det betydelsefullt att de förhandlingar om energi- och industrifrågor som under de två senaste åren ägt rum mellan Norge och de andra nordiska länderna så snart som möjligt ledde till konkreta resultat.

Utskottet föreslog att ministerrådet skulle följa utvecklingen inom den nordiska samhandeln i syfte att medverka till en utvidgning av denna. Vidare ansåg utskottet det betydelsefullt att de nordiska länderna samarbetade om exportfrämjande åtgärder och att det nuvarande samarbetet på det handels- och valutapolitiska området fortsatte i syfte att samordna ländernas förberedelser och ståndpunkter i internationella fora.

Utskottet hade inte någon invändning mot Nordiska industrifondens förslag rörande verksamheten för den kommande femårsperioden och tillstyrkte att fonden infördes på ministerrådets allmänna budget för 1979. Fonden borde erhålla ökade anslag under kommande femårsperiod.

Betydelsen av en ökad integration av den nordiska marknaden underströks liksom betydelsen av det regionalpolitiska samarbetet. Det noterades också, att ett förslag till handlingsprogram för samarbetet på konsumentområdet skulle utarbetas under 1978.

Utskottet konstaterade vidare, att de gemensamma nordiska biståndsinsatserna under 1977 hade hållit sig på samma relativa nivå som föregående år. Beträffande de multinationella biståndsfrågorna fästes vikt vid att de nordiska länderna i största möjliga utsträckning nådde fram till gemensamma nordiska synpunkter och beslut. Yttrandet (nr 9) antogs med 57 röster mot 2.

I anslutning till ministerrådets berättelse behandlade utskottet meddelandena om rekommendation nr 2/1977 angående *avtal om kommunalt samarbete över de nordiska riksgränserna* och nr 4/1977 angående *handlingsprogram inom byggsektorn*. Utskottet noterade, att ett avtal om kommunalt samarbete över de nordiska riksgränserna hade undertecknats av ländernas samlarbetsministrar i maj 1977 och att ett nytt handlingsprogram för samarbete inom byggsektorn hade antagits. Rekommendationernas syfte hade uppnåtts i båda fallen. På utskottets förslag belöt rådet för sin del anse rekommendationerna slutbehandlade.

2.6.2. Program för Nordiska ministerrådet

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats ministerrådsförslag om *program för Nordiska ministerrådet* i de delar som berörde ekonomiska utskottet. I förslaget hemställdes om Nordiska rådets yttrande över ett programförslag för Nordiska ministerrådet, benämnt "Människan och resurserna i Norden".

I sitt förslag till yttrande över ministerrådsförslaget framhöll utskottet att ministerrådet vid fastställande av programmet borde ta hänsyn till följande. Ökat samråd borde äga rum om den ekonomiska politiken för att tillförsäkra alla människor ett tryggt och meningsfullt arbete. Dis-

kussionerna om ett utvidgat energi- och industriarbete borde snarast leda fram till resultat. Utskottet efterlyste det aviserade förslaget om ett intensifierat samarbete om bättre utnyttjande av råvaror och resurser.

Nordiska industrifondens utveckling borde tillmätas stor betydelse i arbetet med mer effektivt utnyttjande av nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling. Detta kunde ske bl. a. genom finansiering av projekt som har industriellt intresse för flera nordiska länder. Utskottet ansåg också att samarbetet om bistandsverksamhet och en ny ekonomisk världsordning borde utvecklas vidare för att skapa en utjämning mellan industriländer och utvecklingsländer. Betydelsen av det nordiska samarbetet i internationella organisationer underströks. Detta samarbete borde om möjligt intensifieras. Yttrandet (nr 1) antogs med 55 röster mot 3.

2.6.3. Resursfrågor

I ett medlemsförslag om nordisk *gemensam insats för återvinning av avfall och återanvändning av resurser* hade bl. a. Bertil Jonasson, Kjell-Olof Feldt, Anna-Greta Skantz och Rolf Wirtén föreslagit en rekommendation till ministerrådet att utarbeta en plan för en gemensam nordisk insats för hantering och återvinning av avfall och återanvändning av resurser.

Utskottet konstaterade att undersökningar pågick i många länder för att finna lösningar på de många problem som var förenade med återvinning av avfall och återanvändning av resurser. Det pekades på arbetet inom ECE, OECD och WHO. Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att de nordiska länderna deltar i detta arbete, vilket inte kunde anses utgöra något hinder för ett närmare nordiskt samarbete. Enligt utskottets mening var det naturligt att föra in avfallsfrågorna i diskussionen på ett mera systematiskt sätt än tidigare som en uppföljning av den nordiska miljöskyddskonventionen och som ett led i det vidare arbetet med de planer som Nordiska råvaru- och resursutredningen borde ge upphov till. En arbetsgrupp under Nordiska ämbetsmannakommittén för miljövårdsfrågor skulle under 1977 lägga fram en rapport med förslag till gemensamma nordiska åtgärder rörande avfallsåtervinning. Utskottet fann det ändamålsenligt med en kartläggning av vilka problem som med fördel kunde lösas i nordiskt samarbete på ifrågavarande områden, innan ställning togs till den konkreta planen för en gemensam nordisk insats. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 15) till ministerrådet att utarbeta en plan för en gemensam nordisk insats, som väsentligen borde kunna bygga på existerande forsknings- och planläggningsresurser, för hantering och återvinning av avfall och återanvändning av resurser. Rekommendationen antogs med 60 röster.

2.6.4. U-landsfrågor

Ett medlemsförslag hade väckts om en *tioårsplan för utveckling av fiskeprodukter för u-ländernas behov*. I förslaget hemställdes om en rekommendation till ministerrådet att förbereda en tioårsplan för utveckling och tillverkning av fiskeprodukter med speciell inriktning på utvecklingsländernas behov.

Utskottet ansåg det viktigt att notera, att en stor del av världens outnyttjade fiskeresurser torde finnas utanför ett antal utvecklingsländers kuster. En central uppgift borde därför vara att satsa på åtgärder som kunde bidra till att dessa länder själva i större utsträckning än hittills fick möjlighet att utnyttja sina egna resurser. Detta kunde enligt utskottet bl. a. ske genom att de nordiska länderna förmedlade kunskaper och information om fiskeriteknik, om existerande produktionsteknik och om resultaten av nordisk forskning och produktutveckling. Mot bakgrund av att det tar tid att nå resultat av en sådan kunskaps- och informationsöverföring borde planläggningen också inriktas på utvecklingsländernas aktuella behov av nya och bättre näringsmedel. Det ansågs ändamålsenligt att lägga huvudvikten på fisk och fiskeprodukter som är kända i utvecklingsländerna, och på nya produkter som kan anpassas till de olika utvecklingsländernas matvanor och övriga traditioner.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 14) till ministerrådet att förbereda en plan för a) överföring av kunskaper och teknik till utvecklingsländerna för bättre utnyttjande av havets resurser och b) utveckling och tillverkning av nordiska fiskeprodukter med sikte på utvecklingsländernas aktuella behov. Rekommendationen antogs med 51 röster.

2.6.5. Konjunkturpolitik

I ett medlemsförslag om *gemensamma nordiska åtgärder mot arbetslöshet och inflation* hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att samordna de nordiska myndigheternas åtgärder mot arbetslöshet och inflation i syfte att uppnå full sysselsättning och stabilt penningvärde.

Utskottet ansåg att de nordiska ländernas stabiliseringspolitik i hög grad var beroende av den politik som fördes i de stora icke-nordiska länderna. Isolerade nordiska åtgärder för att bekämpa arbetslöshet och prisstegring kunde knappast få särskilt stor genomslagskraft. Utskottet hänvisade till det omfattande ekonomiska samarbete mellan industriländerna, som försiggår i internationella organisationer som t. ex. OECD, EFTA och IMF. Vidare pekades på de kontakter som hålls mellan de nordiska länderna på såväl regeringsnivå som på expertnivå. Enligt utskottets mening visade de senaste årens erfarenheter att man genom att utnyttja dessa organ kunde uppnå en viss grad av samord-

ning av den ekonomiska politiken i Norden. Förslagets intentioner borde kunna tillvaratas bl. a. vid genomförandet av det nordiska handlingsprogrammet för Nordiska ministerrådet och det nordiska handlingsprogrammet på arbetsmarknadsområdet.

Medlemsförslaget avstyrktes således av utskottet. Mot utskottets förslag reserverade sig en färöisk medlem till förmån för en rekommendation till ministerrådet i enlighet med medlemsförslaget.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Utskottets förslag godkändes med 48 röster mot 2.

2.6.6. Nordiska investeringsbanken

Ekonomiska utskottet hade också behandlat *berättelse från Nordiska investeringsbanken (NIB)* rörande bankens verksamhet 1 juni 1976—31 december 1977. I sitt betänkande över berättelsen konstaterade utskottet att utlåningsverksamheten skulle komma att fördelas på två huvudtyper, nämligen till investeringslån i Norden och till exportkrediter. Exportfinansieringen antogs få mindre omfattning än investeringslånen. Såvitt gällde exportkrediterna förutsattes att banken som regel ville ta sikte på ett nära samarbete med de berörda ländernas regionala exportkreditinstitutioner eller med andra banker, då de föreliggande projekten syntes omfatta mycket stora kreditbelopp per projekt. Utskottet uppehöll sig särskilt vid det lån som i november 1977 lämnats till hamnmyndigheterna i Göteborg för finansiering av utbyggnaden av en storhamn för containertrafik. Inom utskottet hade uttalats tveksamhet huruvida detta lån var ett naturligt engagemang för banken. Utskottet pekade i detta sammanhang på att det gällde ett begränsat lån och att styrelsen i banken inte hade tagit ståndpunkt till Göteborgs hamn som en nordisk storhamn. Enligt utskottets uppfattning fanns det med denna behandling av lånefrågan fortsatt möjlighet för prövning av hamnutbyggnaden i Norden på sådant sätt att olika länders behov kunde tillgodoses. Hänsyn härtill borde tas vid prövning av Investeringsbankens fortsatta engagemang i det nu aktuella projektet.

Till utskottets betänkande hade särskilda uttalanden gjorts. I båda kritiserades bankens lån till Göteborgs hamn. En utbyggnad av hamnen kunde inte anses vara av nordiskt intresse, vilket var en förutsättning enligt statuterna för Investeringsbanken för att ge lån. Det ansågs att begreppet "av nordiskt intresse" tolkats så vidsträckt att den avgränsningen av verksamheten, som det vid bankens upprättande lades särskilt stor vikt vid, förlorade sin naturliga betydelse. Det ansågs vidare, att efter bankens första år stod det klart, att utlåningsaktiviteten på så gott som alla fält konkurrerade med affärsbankerna och stod således klart i strid mot de förutsättningar som stipuleras för bankens verksamhet.

Frågan om Investeringsbankens utlåningsverksamhet och framför allt lånet till Göteborgs hamn föranledde en omfattande debatt såväl under generaldebatten som vid behandlingen av betänkandet över berättelsen. Särskilt från danskt och norskt håll framfördes kritiska synpunkter.

3 Litteratur- och musikpriset

Vid en ceremoni den 19 februari 1978 i Oslo Konserthus utdelades Nordiska rådets litteraturpris för år 1978 till den norske författaren Kjartan Fløgstad och rådets musikpris för 1978 till den finländske kompositören Aulis Sallinen.

*Bilaga***Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets
26:e session****REKOMMENDATIONER***Nr 1. Program för nordiskt samarbete på turistområdet*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att antaga ett program för nordiskt samarbete på turistområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på turistområdet.

Nr 2. Samnordisk utbildning av lärare för dövblinda

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att lägga fram förslag till samnordisk utbildning av lärare för dövblinda.

Nr 3. Högre skoglig utbildning

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att skapa förutsättningar för ett utvidgat nordiskt samarbete kring högre skoglig utbildning.

Nr 4. Kollektivtrafiken och de handikappades behov

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd å stille nødvendige ressurser til rådighet for hurtig gjennomføring og utbygging av det utredningsarbeid som Nordisk embetsmannskomite for transportspørsmål har initiert vedrørende mulighetene for å tilpasse kollektivtrafikken i høyere grad enn hittil til de handikappedes behov samt på dette grunnlag å arbeide for at felles nordiske normer innføres på området så snart som mulig.

Nr 5. Handlingsprogram för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett handlingsprogram för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt
2. att efter samråd med Nordiska rådets social- och miljöutskott låta utarbeta en förteckning över de konkreta åtgärder som handlingsprogrammet föranleder.

Nr 6. Program för nordiskt samarbete på miljövårdsområdet

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att antaga ett program för samarbete på miljövårdsområdet i enlighet med framlagt

ministerrådsförslag samt att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på miljövårdsområdet.

Nr 7. Europeisk miljöskyddskonvention

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att verka för utarbetande och antagande av en europeisk miljöskyddskonvention.

Nr 8. Forskning om skydd för ozonskiktet

Nordiska rådet rekommenderar

Nordiska ministerrådet att tillsätta en arbetsgrupp för att följa den internationella forskningen angående klorfluormetanföreningarnas inverkan på ozonskiktet samt undersöka i vilken utsträckning andra faktorer, t. ex. fossila bränslen, har skadlig inverkan på ozonskiktet.

Nr 9. Konvention till skydd för ozonskiktet

Nordiska rådet rekommenderar

de nordiska ländernas regeringar att verka för en internationell konvention till skydd för ozonskiktet.

Nr 10. Förbättrad hälsovård för jordbruksbefolkningen

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utarbeta gemensamma riktlinjer för åtgärder för att förbättra arbetsmiljö, hälsovård och rehabilitering för de i jordbruket sysselsatta i Norden.

Nr 11. Samverkan om tobaksupplysning

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1. bygga upp ett nordiskt samarbete på tobaksupplysningsområdet i enlighet med den nordiska tobaksgruppens betänkande (NU 1975: 24),
2. undersöka formerna för nordisk medverkan vid arrangerandet av den fjärde världskonferensen om rökning och hälsa 1979.

Nr 12. Internationell konvention om arbetstiden

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att verka för att frågan om en ny internationell konvention om arbetstiden aktualiseras inom ILO.

Nr 13. Åtgärder mot uppkomsten av handikapp

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att låta utreda orsakerna till uppkomsten av handikapp under barns tidiga utvecklingsskeden samt
2. att på grundval av denna utredning dra upp riktlinjer för åtgärder för att förhindra uppkomsten av handikapp.

Nr 14. Utveckling av fiskeprodukter för u-ländernas behov

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å forberede en plan for

a) overføring av kunnskaper og teknikk til utviklingslandene for bedre utnyttelse av havets ressurser,

b) utvikling og tilvirkning av nordiske fiskeprodukter med sikte på utviklingslandenes aktuelle behov.

Nr 15. Atervinning av avfall och återanvändning av resurser

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utarbeide en plan for en felles nordisk innsats som i det vesentlige bør kunne bygge på eksisterende forsknings- og planleggingsressurser for hantering og gjenvinning av avfall og gjenbruk av ressurser.

YTTRANDEN

Nordiska rådets yttranden över ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådet:

Nr 1.

Ved Ministerrådets fastsettelse av programmet bør hensyn tas til:

a) Øket samråd bør finne sted om den økonomiske politikken med sikte på å sikre alle mennesker et trygt og meningsfylt arbeid.

b) Det legges vekt på at drøftingene om et utvidet energi- og industrisamarbeid bringes fram til et snarlig resultat.

c) De annonserte forslag vedrørende dypere samarbeid om bedre utnyttelser av råvarer- og ressurser imøteses. Med hensyn til gjenvinning av avfall vises til økonomisk utvalgs betenkning om medlemsforslag A 509/e.

d) Nordisk fond for teknologi og industriell utvikling bør tillegges stor betydning i arbeidet med en mer effektiv utnyttelse av nordiske ressurser for teknologi og industriell utvikling bl. a. ved å støtte finansieringen av prosjekter som har industriell interesse i flere nordiske land.

e) Samarbeidet når det gjelder bistandsvirksomhet og en ny økonomisk verdensordning bør utvikles videre med sikte på en utjevning mellom industriland og utviklingsland.

f) Det nordiske samarbeid i internasjonale organisasjoner har stor betydning for de nordiske lands muligheter for å påvirke disse organisasjoners virksomhet og bør om mulig intensiveres.

(ekonomiska utskottet)

Nr 2.

Vid ministerrådets fastställande av programmet bör hänsyn tas till bl. a. följande punkter:

1. Trafikfrågorna bör i ministerrådets program sammanföras under en rubrik inklusive de sjöfartsfrågor som kan hänföras till utskottet.

2. Energifrågornas förhållande till olika transportlösningar bör utredas.

3. Trafikmiljön i vid bemärkelse bör ses i relation till olika alternativ i samhällsplaneringen.

4. Samhälls- och trafikplaneringen bör främja individens frihet att välja arbetsplats.

5. Samhälls- och trafikplaneringen måste även ta hänsyn till de handikappade.

6. Samhälls- och trafikplaneringen måste också ta hänsyn till barn och äldre.

(trafikutskottet)

Nr 3.

Nordiska rådet uppmanar Nordiska ministerrådet att vid fastställandet av det samlade programmet för ministerrådets verksamhet ta hänsyn till följande:

1. I det nordiska utbildningssamarbetet bör mot bakgrund av den stora ungdomsarbetslösheten särskild vikt läggas vid de 16—19-årigas utbildning.

2. Ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet bör snarast föreläggas Nordiska rådet.

3. Ett ministerrådsförslag om utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete bör föreläggas Nordiska rådet.

4. De nordiska folkrörelserna bör beredas möjlighet till fast medverkan i det nordiska kultursamarbetet. Därvid bör särskild vikt läggas vid ungdomssamarbete.

(kulturutskottet)

Nr 4.

Vid ministerrådets fastställande av programmet bör hänsyn tas till följande punkter:

1. Ett program för nordiskt samarbete i syfte att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten bör utarbetas i skyndsam ordning.

2. Förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas sociallagstiftning bör kartläggas.

3. Reell jämställdhet mellan kvinnor och män bör eftersträvas.

(social- och miljöutskottet)

Nr 5.

Nordisk Råd har ud fra et juridisk synspunkt ikke indvendinger mod den form og det indhold, som ministerrådet i sit forslag lægger frem for arbejdet i de kommende år. Nordisk Råd skal dog understrege den vægt, som rådet lægger på Helsingforsaftalens målsætning om harmonisering af de nordiske landes lovgivninger i så vidt omfang, som det er muligt.

(juridiska utskottet)

Nordiska rådets yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet:

Nr 6.

I anledning av de til trafikudvalget henviste afsnitt i Ministerrådets beretning om det nordiske samarbeid C 1/1978, vedtar Nordisk Råd følgende uttalelse:

1) Nordisk Ministerråd anmodes om å påskynde forberedelsene

for tverrgående flyforbindelser mellom de nordlige delene av Norge, Sverige og Finland; beslutte snarest mulig hvilket ruter som skal opprettes; fastsette et datum for åpningen av rutene samt gi omfattende informasjon til almenheten om de forestående flyforbindelser.

2) Regjeringene i Norge og Sverige anmodes om å ta stilling så snart som mulig til de forslag som er framsatt i utredningen om godstrafiken i "Trondheimsleden" (NU A 1977: 10).

3) Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å påskynde det arbeid som er i gang med å etablere en tilfredsstillende skipsforbindelse mellom Island, Færøyene og øvrige Norden.

4) Nordisk Råd legger vekt på at arbeidet med harmonisering av de nordiske lands statistikk på samferdsels- og turistområdene gjennomføres snarest mulig.

5) Nordisk Ministerråd anmodes om å påskynde arbeidet vedrørende nordisk gyldighet for kjørekort.

6) Nordisk Ministerråd anmodes om å arbeide for gjennomføring av de forslag som er fremført i Nordisk Trafikksikkerhetsråds rapport nr. 13. "Motorcyklar och mopeder — trafiksäkerhet och konstruktion".

(trafikutskottet)

Nr 7.

Nordiska rådet anser

1. att det i det nordiska utbildningssamarbetet mot bakgrund av den stora ungdomsarbetslösheten bör läggas särskild vikt vid de 16—19-årigas utbildning och yrkesutbildningen,

2. att arbetet med utvecklingen av grannspråksundervisningen i de nordiska länderna bör vidareföras,

3. att Nordiska rådets kulturutskott bör föreläggas förslag till handlingsprogram för inriktningen av det stöd till nordiskt forskningssamarbete som kanaliseras genom den nordiska kulturbudgeten,

4. att det bör skapas möjligheter att ta till vara det intresse för nordiskt kultursamarbete som väcks genom Nordiska kulturfondens stöd till lokala kulturveckor och

5. att frågan om kultursamarbete mellan Grönland och det övriga Norden bör utredas allsidigt med utgångspunkt i grönländska behov och i samråd med grönländska myndigheter.

(kulturutskottet)

Nr 8.

I: Ytterligare åtgärder bör vidtagas på nordiskt plan i syfte att komma till rätta med missbruket av tunga narkotiska preparat.

II: Fråga om sammanslagning av Nordiska samarbetsorganet för

drogforskning och Nordiska nämnden för alkoholforskning bör under året bringas till ett avgörande.

III: Utredningen om förutsättningarna för införandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för olika kategorier av social- och medicinalpersonal bör slutföras i skyndsam ordning.

IV: De åtgärder om vilka enighet uppnåtts beträffande ett nordiskt hälsokortsystem bör snarast omsättas i praktiken.

V: Nordiska rådet och arbetsmarknadens parter bör ges möjlighet att medverka vid det fortsatta arbetet med det nordiska arbetsmarknadsprogrammet.

VI: Intensifierade åtgärder bör vidtagas på nordiskt plan, eventuellt genom utarbetande av ett särskilt handlingsprogram, för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.

VII: Utredningen om upprättandet av en nordisk databank för lediga platser bör slutföras under innevarande år.

VIII: Arbetet med att förverkliga det nordiska handlingsprogrammet på arbetsmiljöområdet bör vidareföras, men på en högre ambitionsnivå.

IX: De nordiska länderna bör samfällt verka för att konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö i skyndsam ordning ratificeras av samtliga icke-nordiska signatärstater.

(social- och miljöutskottet)

Nr 9.

1) Rådet støtter de nordiske statsministres oppfatning at de nordiske land gjennom felles tiltak på lengre sikt kan bidra til en gunstigere økonomisk situasjon i de enkelte land. Det bør derfor være en nær kontakt ved utformningen av den økonomiske politikken.

Rådet har med interesse notert seg opplysningene om de industri- og energidrøftinger som har funnet sted mellom Norge og de andre nordiske land i de siste to år. Rådet legger vekt på at disse forhandlinger så snart som mulig fører til konkrete resultater.

Rådet ser med tilfredshet at det foregår en fortløpende dialog i Ministerrådet og i Embetsmannskomiteén for industri- og energipolitikk om aktuelle industripolitiske spørsmål.

2) Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å følge utviklingen i den nordiske samhandel med sikte på å legge forholdene best mulig til rette for en utvidelse av denne. Det er viktig at samarbeidet med sikte på å løse praktiske handelshindrende problemer i Europa fortsetter. Det er av betydning at de nordiske land samarbeider om eksportfremmende tiltak.

3) Rådet mener det er viktig at de nordiske land fortsetter det nåværende samarbeid på det handels- og valutapolitiske området med sikte på å samordne landenes forberedelser og standpunkter i internasjonale fora.

4) Rådet har ikke noe å innvende mot Nordisk Industrifonds forslag

når det gjelder innretningen av fondets virksomhet i kommende 5-årsperiode.

Rådet er enig i prinsippet om innføring av Nordisk Industrifond i Ministerrådets almene budsjett fra og med 1979. Rådet har ikke noe å bemerke til beslutningen om å tilføre fondet 15 mill. s.kroner for 1979. Fondet bør tilføres økede midler i kommende 5-årsperiode sammenholdt med foregående periode.

5) Rådet vil prinsipielt understreke betydningen av en øket integrasjon av det nordiske byggmarked uten dermed å ta stilling til de forskjellige spørsmål som det er redegjort for på dette område i C 1/1978.

6) Rådet vil understreke betydningen av det regionalpolitiske samarbeid og konstaterer at det grenseregionale samarbeid i tråd med rådets syn, har vært høyest prioritert.

7) Rådet har notert seg at et forslag til handlingsprogram for samarbeid på forbrukerområdet vil bli utarbeidet i 1978. Rådet forutsetter at forslaget vil bli forelagt Nordisk Råd til uttalelse.

8) Rådet konstaterer at de fellesnordiske bistanndsinnsetser i 1977 har holdt seg på samme relative nivå som i det foregående år. Når det gjelder samarbeid vedrørende de multinasjonale bistandsspørsmål legger rådet vekt på at de nordiske land i størst mulig utstrekning kommer fram til fellesnordiske holdninger og beslutninger.

(ekonomiska utskottet)

Nr 10.

1) Nordisk Råd tager indtil videre de oplysninger til efterretning, som Nordisk Ministerråd har givet om arbejdet med og planerne for gennemførelsen af nye ensartede regler om ægteskabets økonomiske retsvirkninger, idet rådet samtidig understreger sin tidligere fremsatte anmodning om, at Nordisk Ministerråd, i det omfang der måtte vise sig behov derfor, tager de nødvendige initiativer til at koordinere arbejdet med forberedelsen af ny lovgivning, således at såvel indhold som tidspunkt for lovforslags fremsættelse bliver sammenfaldende i så vidt omfang, som det er muligt.

2) Nordisk Råd anser det som en foreløbig tilfredsstillende ordning på spørgsmålet om koordinering af samarbejdet vedrørende de ikke-ægteskabelige forholds problemer, at dette arbejde varetages ved regelmæssige drøftelser mellem de nordiske ægteskabsudvalg, idet Nordisk Råd påregner, at Nordisk Ministerråd, på samme måde som i spørgsmålet om ægteskabets økonomiske retsvirkninger, tager de nødvendige initiativer til at koordinere arbejdet med forberedelsen af ny lovgivning, hvis der måtte vise sig behov derfor, og samtidig opfordrer Ministerrådet til særlig at søge arbejdet med at skabe grundlag for gennemførelse af ensartede retsregler på det økonomiske område fremmet.

3) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at undersøge mu-

lighederne for gennemførelse af den samme myndighedsalder i alle de nordiske lande.

4) Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om at følge udviklingen i lovgivningen om handelsrepræsentanter uden for Norden, og, i det omfang der måtte vise sig behov derfor, tage de nødvendige initiativer til at søge lovgivningen i de nordiske lande tilpasset denne udvikling samt til Nordisk Råds session i 1979 afgive en vurdering af behovet for ny lovgivning på området.

5) Nordisk Råd tilltræder, at der, så snart det er muligt, etableres et praktisk administrativt samarbejde mellem organer i de nordiske lande, som skal behandle sager om udførsel og indførsel af registre og data, og at der træffes foranstaltninger til at indsamle og systematisere erfaringer fra praksis.

6) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at afslutte overvejelserne af, hvorledes et nærmere nordisk samarbejde vedrørende mulighederne for at videreføre den udvikling af de strafferetlige sanktioner, som har fundet sted i de seneste år, kan etableres, og fremlægge en rapport om disse overvejelser snarest og om mulig inden Nordisk Råds session 1979.

(juridiska utskottet)

